

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «КИЄВО-МОГИЛЯНСЬКА
АКАДЕМІЯ» ФАКУЛЬТЕТ ПРАВНИЧИХ НАУК**

*Кафедра кримінального та
кримінального-процесуального права*

Магістерська робота

Освітній ступень-магістр

на тему: **«Негласні слідчі (розшукові) дії у
кримінальному провадженні»
(«Covert investigative actions in criminal proceeding»)**

Виконав:

Студент 2 року навчання Магістерської програми,
Спеціальності 081 ПРАВО
Чорнейко Назарій Ігорович
nazar.chorneiko@ukma.edu.ua

Керівник курсової роботи:

Шкелебей Вікторія Анатолівна
Доцент кафедри кримінального та
кримінального процесуального права,
кандидатка юридичних наук, доцент

Рецензент: Яцик Тетяна Петрівна,

кандидат юридичних наук,
професор кафедри кримінальних розслідувань

КИЇВ 2023.

Демонстрація академічної доброчесності

Я, Чорнотко Назарій Ігорович, студент 2 року навчання
магістерської програми за спеціальністю 081 „Трива“
ФДПБН НАУКМА, підтверджую таке:

- написана мною магістерська робота на тему
„Нормативні акти (розумові) дії у кримінальному провадженні“
відрізняється від інших академічної доброчесності та
не містить порушень, передбачених пунктами 3.1.1-3.1.6

Платформи про академічну доброчесність здобувачів
НАУКМА від 07.03.2018 р., зі змістом якого я
ознайомлений;

- надана мною електронна версія роботи є
остаточною та готова до перевірки;
- згодився на перевірку моєї роботи на відрізняється
критеріями академічної доброчесності, у будь-який спосіб,
у тому числі порівняння змісту роботи та формування
звіту порівняння за допомогою електронної системи
Unicheck;
- даю згоду на архівування моєї роботи в репозитаріях
та баз даних університету для порівняння з її та
майбутніх робіт.

8 травня 2023 року

Чорнотко Н.І.

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ.....	5
ВСТУП.....	6
РОЗДІЛ 1. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ІНСТИТУТУ	
НЕГЛАСНИХ СЛІДЧИХ (РОЗШУКОВИХ) ДІЙ У КРИМІНАЛЬНОМУ	
ПРОЦЕСУАЛЬНОМУ ПРАВІ УКРАЇНИ.....	9
1.1 Поняття та загальна характеристика інституту негласних слідчих	
(розшукових) дій.....	9
1.2 Види та класифікація негласних слідчих (розшукових) дій.....	15
1.3 Використання негласних слідчих (розшукових) дій: міжнародний	
досвід.....	23
Висновки до розділу 1.....	28
РОЗДІЛ 2. ПРАВОВЕ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ	
ПРОВЕДЕННЯ НЕГЛАСНИХ СЛІДЧИХ (РОЗШУКОВИХ) ДІЙ.....	29
2.1 Обґрунтованість проведення негласних слідчих (розшукових) дій під час	
кримінального провадження.....	29
2.2 Правові підстави проведення негласних слідчих (розшукових) дій	
оперативними підрозділами.....	33
2.3 Порядок отримання дозволу на проведення негласних слідчих	
(розшукових) дій.....	41
2.4 Використання результатів негласних слідчих (розшукових) дій під час	
доказування.....	45
Висновки до розділу 2.....	51
РОЗДІЛ 3. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ ТА ІНТЕРЕСІВ ОСІБ, ЩОДО	
ЯКИХ ПРОВОДЯТЬСЯ НЕГЛАСНІ СЛІДЧІ (РОЗШУКОВІ) ДІЙ.....	52
3.1 Судовий контроль під час проведення негласних слідчих (розшукових)	
дій.....	52
3.2 Процесуальне керівництво у процесі проведення негласних слідчих	
(розшукових) дій.....	57

3.3 Типові помилки під час проведення негласних слідчих (розшукових) дій.....	61
Висновки до розділу 3.....	63
ВИСНОВКИ.....	64
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	66

ПЕРЕЛІК УМОВНИК ПОЗНАЧЕНЬ

КПК	Кримінальний процесуальний кодекс України
НСРД	Негласні слідчі (розшукові) дії
ООН	Організація Об'єднаних Націй
ЄСПЛ	Європейський суд з прав людини
ЗУ	Закон України
ч.	Частина
п.	Пункт

ВСТУП

Значних змін інститут негласних слідчих (розшукових) дій зазнав у 2012 році коли до Кримінального процесуального кодексу України було включено главу 21 «Негласні слідчі (розшукові) дії. Певний період це питання було доволі дискусійним та проблематичним тому, що такі зміни викликали багато питань як у науковців та і у юристів. Зміни до КПК в 2012 році значно збільшують вплив негласних діянь, було посилено контроль за проведення негласних слідчих (розшукових) дій. Багато науковців називають Кримінально процесуальний кодекс України досить змістовний та широким, що дає можливість розвиватись у цьому напрямку. Негативну оцінку таке введення отримало від суспільства тому, що багато хто говорив про порушення прав та свобод наданих Конституцією, про втручання у приватне життя. Але тільки завдяки таким змінам з'являється можливість розширювати чинне законодавства та приведення його у ту форму, яка буде максимально дієвою. Через такі нововведення та певній практиці ми можемо удосконалювати Кодекс до найкращого його варіанту. Беручи до уваги досвід зарубіжних країн у питанні проведення негласних слідчих (розшукових) дій то слід зазначити, що сама процедура дуже схожа з українською. Це означає, що при створенні такого інститут в Україні брався до уваги досвід та практика іноземних держав.

Актуальність дослідження теми полягає у вивченні та розборі інституту негласних слідчих (розшукових) дій. Проблематику з якою стикаються науковці та юристи, прогалини у чинному законодавстві та актуальні проблеми при проведення негласних слідчих (розшукових) дій та негативні наслідки у випадку порушення процедури проведення та підготовки до проведення негласних слідчих (розшукових) дій. Дослідження судової практики та досвіду інших країн Європи.

Практичне застосування даної роботи полягає в можливості подальшого використання даних напрацювань, так і вдосконалення судової практики та законодавства, щодо даного питання.

Мета дослідження- полягає у визначення та роз'ясненні сутність проведення негласних слідчих (розшукових) дій та відображення основної проблематики у процесі проведення, а також випадків з якими може зіштовхнутись суспільство у випадку порушення правової процедури проведення негласних слідчих (розшукових) дій. Правова регламентація та практичний аспект, а саме висвітлення цих етапів проведення негласних слідчих (розшукових) дій. Відображення головних проблем інституту негласних слідчих (розшукових) дій і етапи вирішення цих проблем.

Реалізація цієї мети вимагає постановки та вирішення завдань.

Завданнями є

- дослідження актуальної проблематики інституту негласних слідчих (розшукових) дій,
- розбір судової практики по темі застосування негласних слідчих (розшукових) дій,
- аналіз міжнародної практики та дослідження проблематичного досвіду європейських країн,
- відкрити шляхи розбору основних проблем інституту негласних слідчих (розшукових) дій.

Предмет дослідження- інститут негласних слідчих (розшукових) дій.

Методи дослідження відповідно до поставлених завдань, мети та об'єкта у курсовій роботі будуть застосовані такі методи як:

1. індукція
2. дедукція
3. діалектичний метод- як вивчення практичних та теоретичних аспектів
4. аналіз
5. статистичний метод
6. історико-правовий
7. порівняльно-правовий- як аналіз різних норм законодавства, судової практики, міжнародних актів, доктрини.
8. аналіз літературних джерел

РОЗДІЛ 1. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ІНСТИТУТУ НЕГЛАСНИХ СЛІДЧИХ (РОЗШУКОВИХ) ДІЙ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСУАЛЬНОМУ ПРАВІ УКРАЇНИ

1.1 Поняття та загальна характеристика інституту негласних слідчих (розшукових) дій

Ефективність розкриття злочинів завжди було головною метою правоохоронних органів. Хоч і інститут негласних слідчих (розшукових) дій доволі нова частина у оперативно-розшуковій діяльності, історія його виникнення походить з давніх часів. Саме НСРД є наразі одним із найбільш ефективних інструментів у виконанні оперативно-розшукової діяльності. Завдяки змінам до Кримінального процесуального кодексу України у 2012 році нового визначення та формування отримали судові докази, куди було віднесено негласні слідчі (розшукові) дії. Негласні слідчі (розшукові) дії раніше використовувались тільки як захід оперативно-розшукової діяльності. Основне визначення цілісного поняття негласних слідчих (розшукових) дій визначено Кримінальним процесуальним кодексом України. Саме цим кодексом потрібно керуватись у визначенні інституту негласних слідчих (розшукових) дій [1]. Окрім КПК, важливими нормативно-правовими актами в контексті проведення негласних слідчих (розшукових) дій є Закон України «Про оперативну-розшукову діяльність», у якому закріпленні права відповідних оперативних підрозділів на участь в негласних слідчих (розшукових) діях та Інструкція про організацію проведення негласних слідчих (розшукових) дій та використання їх результатів у кримінальному провадженні, затверджена спільним наказом Генерального прокурора України, міністра Внутрішніх справ України, та іншими від 16.11.2012 року, яка регламентує порядок проведення негласних слідчих (розшукових) дій працівниками правоохоронних органів, їх розсекречення, що є важливим

елементом для питання допустимості доказів та детально розмежовує їх види [2]. Питання становлення інституту негласних слідчих (розшукових) дій- це тяжкий процес, який тривав дуже довго, щоб затвердитись у тому вигляді, у якому зараз є. Підручник Л.М. Лобойко з кримінального процесу доволі чітко описує етапи еволюції негласних слідчих (розшукових) дій. Загалом науковець поділяє все на 3 етапи:

1. 1992 Рік- Про проведення негласних слідчих (розшукових) дій відомо тільки малу частину, а саме те, що така діяльність керується окремими секретними матеріалами (інструкціями).
2. 1992-2012- Підняття оперативно-розшукової діяльності. Ухвалення Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність». Саме цим Законом висвітлювались перші поняття про негласні слідчі (розшукові) дії, але процедура проведення все ще була засекречена і регламентувалась певними секретними інструкціями.
3. 2012- до сьогодні- Проведення негласних слідчих (розшукових) дій визначено у Главі 21 Кримінального процесуального кодексу України. Глава регламентує порядок, підстави, механізми забезпечення прав осіб, щодо яких проводяться НСРД [3, с. 432]

Тобто, можна зробити висновок, що сьогодні оперативна діяльність та кримінальний процес доволі тісно пов'язані між собою. «Так як раніше, під час досудового розслідування, отримувана від оперативників інформація використовувалася лише для визначення загального напрямку руху кримінальної справи, побудови версій, вироблення тактики проведення окремих слідчих дій» [4, с.10]. Отримані дані не могли прямо використовуватися як докази.

Чимало спірних питань було пов'язано саме з співвідношенням негласних слідчих (розшукових) дій та оперативно-розшукових заходів. Адже до запровадження вказаного інституту КПК України 2012 р. така діяльність здійснювалась у формі проведення оперативно-розшукових

заходів, під якими розуміють систему узгоджених дій уповноважених на те суб'єктів, що здійснюється переважно у негласній формі за допомогою оперативних сил, методів і засобів [2]. У вчених та дослідників даного інституту дуже часто розходяться думки про пов'язаність негласних слідчих (розшукових) дій та заходів оперативно-розшукової діяльності. Чи є щось спільне у цих двох понять. Прийшовши до висновку, що спільні ознаки є, виділяють також і відмінності. Щодо спільних ознак:

- таємність
- застосування тільки тоді, коли необхідну інформацію неможливо отримати у інший спосіб
- строки проведення

Але попри це, є також відмінності. Перш за все, це мета. Мета оперативно-розшукової діяльності полягає у припинення правопорушення, отримання інформації в інтересах державної безпеки. На відміну від негласних слідчих (розшукових) дій, де мета полягає у встановленні фактів та обставин необхідних для кримінального провадження [5]. Основа правового регулювання, оперативно-розшукова діяльність керується Законом України «Про оперативно-розшукову діяльність», а негласні слідчі (розшукові) дії – Кримінальний процесуальним кодексом України. Суб'єкти проведення досить різні. Негласні слідчі (розшукові) дії можуть проводитись значно більшим списком осіб, на відміну від оперативно-розшукової діяльності. Оперативно-розшукова діяльність може проводитися до відкриття кримінального провадження, негласні слідчі (розшукові) дії – після, а саме під час досудового слідства; по завершенню проведення негласних слідчих (розшукових) дій передбачено обов'язок повідомлення особи про певні обмеження, що існували під час їх здійснення; у Законі України «Про оперативно-розшукову діяльність» даний обов'язок відсутній [2]. Отже, можна зробити висновок, що

навіть попри те, що два інститути мають спільні ознаки та правову природу, вони все ж таки відрізняються за певними нормами проведення.

Основними нормативно-правовими актами, якими потрібно керуватись при проведенні негласних слідчих (розшукових) дій, становлять Конституція України, цей Кримінальний процесуальний кодекс України, Кримінальний кодекс України, Закон України «Про прокуратуру», «Про державну таємницю», Порядок організації та забезпечення режиму секретності в органах державної влади, органах місцевого самоврядування, на підприємствах, в установах і організаціях, затверджений постановою Кабінету Міністрів України N 1561-12 від 02 жовтня 2003 року, Звід відомостей, що становлять державну таємницю, затверджений наказом Служби безпеки України від 12 серпня 2005 року та інші нормативно-правові акти.

Кримінальний процесуальний кодекс України надає доволі стисле поняття негласних слідчих (розшукових) дій. Тобто це- різновид слідчих (розшукових) дій, відомості про факт та методи проведення яких не підлягають розголошенню, за винятком випадків, передбачених цим Кодексом. «Негласність проведення слідчих (розшукових) дій полягає в тому, що вони проводяться приховано не тільки від осіб, злочинна діяльність яких документується, але і від усіх інших суб'єктів, які не відносяться або не приймають участь у її провадженні. Розголошення відомостей щодо факту та результатів проведення НСРД може відбуватись під час ознайомлення сторонами з його матеріалами, на судових стадіях кримінального провадження під час розгляду матеріалів, або і у порядку, який передбачений статтею 253 КПК України, з метою повідомлення осіб, щодо яких провадились негласні слідчі (розшукові) дії» [6, с. 272]. Науковці досить по різному трактують визначення негласних слідчих (розшукових) дій. Наприклад Лук'янчиков Є.Д. зазначає, що негласні слідчі (розшукові) дії є різновидом слідчих (розшукових) дій відомості про факт та методи проведення яких не підлягають розголошенню за винятком випадків, передбачених КПК (ч. 1 ст. 246 КПК).

Зазначені слідчі дії суттєво розширюють коло засобів пізнавальної діяльності слідчого для з'ясування обставин найбільше небезпечних тяжких злочинів, які мають замаскований та прихований характер [7].

У відповідності до КПК негласні слідчі (розшукові) дії проводяться залежно від мети та виду у відношенні до підозрюваного чи іншої особи, якщо існує така можливість отримання інформації про вчинення злочин чи особу, яка вчинятиме чи вчинила злочин. КПК визначає

- ст. 246 підстави проведення негласних слідчих (розшукових) дій
- ст. 248, ст. 249 порядок, строки розгляду клопотань про дозвіл на проведення негласної слідчої (розшукової) дії, зміст таких клопотань та строк дії ухвали слідчого судді про дозвіл на її проведення
- ст. 251 вимоги до постанови слідчого, та прокурора про проведення негласних слідчих (розшукових) дій
- ст. 250 можливість проведення негласної слідчої (розшукової) дії до постановлення ухвали слідчого судді
- ст. 252 правила фіксації ходу та її результатів
- ст. 254 заходи щодо захисту інформації, отриманої в результаті проведення негласних слідчих (розшукових) [1].

Дослідивши інститут негласних слідчих (розшукових) дій, В.О. Черков виділяє такі ознаки НСРД: необхідність збереження таємниці про факт, засоби та методи проведення, особливий порядок про прийняття рішення про проведення, негласні слідчі (розшукові) дії спрямовані на збирання та перевірки доказів. З джерел та аналітики також можна виділити такі ознаки як: проведення негласних слідчих (розшукових) дій у кримінальному провадженні щодо тяжких та особливо тяжких злочинів, полісуб'єктність проведення, що передбачає здійснення взаємодії між учасниками кримінального провадження. На думку багатьох, саме головною та ключовою

метою негласних слідчих (розшукових) дій є забезпечення найкращих шляхів використання інформації, яка була досліджена використанням негласних сил та методів, якими керується оперативно-розшукова діяльність[8].

1.2.Види та класифікація негласних слідчих (розшукових) дій

Основним завданням негласних слідчих (розшукових) дій є пошук даних, та отримання певної інформації про готування до злочину або про самий злочин. Такі докази підлягають доказуванню на досудових та судових стадіях кримінального провадження, а також для пошуку осіб, які зникли безвісти або для тих, які переховуються від органів досудового розслідування чи суду. Рішення про проведення негласних слідчих (розшукових) дій може приймати слідчий, прокурор або також у певних випадках, передбачених законодавством слідчий суддя за клопотанням прокурора чи слідчого. Слідчий суддя приймає рішення про необхідність проведення НСРД на підставі розгляду клопотання, поданого слідчим, прокурором. Проводити негласні слідчі (розшукові) дії має право слідчий, який здійснює досудове розслідування злочину, або за його дорученням - уповноважені оперативні підрозділи органів внутрішніх справ, органів безпеки, органів, що здійснюють контроль за додержанням податкового законодавства. За рішенням слідчого чи прокурора до проведення негласних слідчих (розшукових) дій можуть залучатись також інші особи [1]. Це оперативні працівники (оперативних підрозділів), які також можуть бути прямо залучені до проведення негласних слідчих (розшукових) дій. Будуть вони залучатись на підставі окремого виданого доручення. Відповідно до ЗУ «Про оперативно-розшукову діяльність» порядок, тактика та методика проведення окремих негласних слідчих (розшукових) дій, взаємодія уповноважених оперативних підрозділів, які виконують доручення слідчого, прокурора на їх проведення, з особами (підрозділами), що залучаються до проведення таких дій, регулюються окремим нормативно-правовим актом органів у складі яких перебувають уповноважені оперативні підрозділи [2]. Доволі багато вчених, зокрема М. А. Погорецький говорить, що проведення негласних слідчих (розшукових) дій не здійснюється слідчим, а у більшості випадків саме передається

уповноваженим оперативним підрозділам, які у свою чергу безпосередньо їх не проводять. У відповідності до Інструкції, вони залучають відповідні оперативні та технічні підрозділи [9, с.270]. Також, до проведення негласних слідчих (розшукових) дій можуть залучатись інші особи, які будуть відігравати важливу роль у такому процесі. Це перекладачі, спеціалісти, особи, які співпрацюють з оперативними підрозділами у відповідності до вимог секретності. Вони надають допомогу виконавцю у проведенні таких дій. Стаття 246 Кримінального процесуального кодексу передбачає, що слідчий повинен повідомити прокурора про ухвалення такого рішення щодо проведення негласних слідчих (розшукових) дій. Виходячи з цього, прокурор вправі заборонити проведення або припинити подальше проведення НСРД. Також у ст. 246 КПК передбачені виняткові повноваження прокурора, до яких належить прийняття рішення про проведення негласної слідчої (розшукової) дії, як контроль за вчиненням злочину. Рішення про проведення НСРД обов'язково повинно передбачати строк проведення, який не повинен виходити за межі строків досудового розслідування. За певних випадків строк проведення НСРД може бути продовжений, це передбачено ч.5 ст. 246 КПК[1].

Щодо видів, то необхідно зазначити, що вони закріплені у Наказі Генеральної Прокуратури України, Міністерства Внутрішніх справ, Служби Безпеки України, Адміністрації державної прикордонної служби України, Міністерства Фінансів України, Міністерства Юстиції України від 16.11.2012 «Про затвердження Інструкції про організацію проведення негласних слідчих (розшукових) дій та використання їх результатів у кримінальному провадженні» [10]. Також слід зазначити про главу 21 Кримінального процесуального кодексу України, де передбачено види негласних слідчих (розшукових) дій:

- Аудіо-, відеоконтроль особи (ст. 260)
- Накладення арешту на кореспонденцію (ст. 261)

- Зняття інформації з транспортних телекомунікаційних мереж (ст. 263)
- Зняття інформації з електронних інформаційних систем (ст. 264)
- Обстеження публічно недоступних місць, житла чи іншого володіння особи (ст. 267)
- Установлення місцезнаходження радіоелектронного засобу (ст. 268)
- Спостереження за особою, річчю або місцем (ст. 269)
- Аудіо-, відеоконтроль місця (ст. 270)
- Контроль за вчиненням злочину (ст. 271)
- Виконання спеціального завдання з розкриття злочинної діяльності організованої групи чи злочинної організації (ст. 272) [1].

Отже, КПК поділяє негласні слідчі (розшукові) дії на такі, що відбуваються з втручанням у приватне життя або без. До таких що пов'язані з втручанням у приватне життя можна віднести- аудіо-, відеоконтроль особи, накладення арешту на кореспонденцію, огляд і виїмка кореспонденції, зняття інформації з транспортних телекомунікаційних мереж, зняття інформації з електронних інформаційних систем, дослідження інформації, отриманої при застосуванні технічних засобів. До тих, що не пов'язані з втручанням в особисте життя- обстеження публічно недоступних місць, житла чи іншого володіння особи, встановлення місцезнаходження радіоелектронного засобу, спостереження за особою, річчю або місцем, аудіо-, відеоконтроль місця, контроль за вчиненням злочину, виконання спеціального завдання з розкриття злочинної діяльності організованої групи чи злочинної організації, виготовлення, утворення несправжніх (імітаційних) засобів для проведення конкретних негласних слідчих (розшукових) дій, негласне отримання зразків, необхідних для порівняльного дослідження [11, с. 375].

Якщо зазначити про такий вид негласних слідчих (розшукових) дій як накладення арешту на кореспонденцію то суть такого виду є заборона

установам та організаціям вручення будь-якої кореспонденції адресату без відповідної вказівки уповноваженого на таку дію (слідчий, прокурор). Проводитись може така негласна слідча (розшукова) дія тільки після ухвали слідчого судді на конкретний термін.

У свою чергу, аудіо, відео контроль особи полягає в негласній фіксації та обробці з використанням технічних засобів розмови цієї особи або інших звуків, рухів, дій, пов'язаних з її діяльністю або місцем перебування тощо. Тобто, завданням аудіоконтролю є прослуховування розмов особи шляхом фіксації у всіх місцях перебування особи, незважаючи на те, чи є таке місце власністю особи чи ні. Така негласна слідчі (розшукова) дія може проводитись оперативними працівниками за дорученням слідчого. Для проведення даної дії будуть залучатись спеціальні технічні засоби. Аудіоконтроль може бути як тимчасовим так і постійним. Під визнанням тимчасовий тлумачиться, що даний вид негласної дії може проводитись певний проміжок часу, але на практиці у більшості випадків аудіоконтроль проводиться постійно (цілодобово). Щодо відеоконтролю особи, то воно полягає у негласному спостереженні за діями особи шляхом відеозапису у будь-якому місці перебування особи. Така негласна дія проводиться для спостереження за особою, для фіксації її можливих протиправних дій, для спостереження за розмовами, поведінкою особи за допомогою відповідних технічних засобів. За допомогою відеозапису можливо доволі чітко та деталізовано провести аналіз отриманої інформації. Таким методом буде отримано необхідну інформацію про конкретну особу, яка підозрюється у вчиненні злочину [12, с.125-128]. Також, аудіо-, відеоконтроль може здійснюватися у спеціально відведених місцях тимчасового утримання осіб, приміщення з примусового утримання особи у зв'язку з відбування покарання, затримання та інше. Відповідно до ст. 260 КПК України аудіо-, відеоконтроль за особою проводиться без її відома на підстав ухвали слідчого судді. Проводитись така дія може тоді, коли є достатні підстави вважати, що розмови чи дії особи можуть бути прямо пов'язані з

кримінальною діяльністю, можуть містити інформацію, що буде важливою для кримінального провадження.

Потрібно зазначити про таку негласну слідчу (розшукову) дію як зняття інформації з транспортних телекомунікаційних мереж, та має значення як втручання у приватне спілкування особи, яке проводиться без повідомлення особи про таке втручання. Така дія проводиться у відповідності до норм законодавства, та тільки на підставі ухвали слідчого судді. Буде мати місце тільки тоді, коли справді існує необхідність встановити факти, які мають ознаки кримінального правопорушення чи мають значення для кримінального провадження [1].

Також чинним КПК передбачено негласну слідчу (розшукову) дію як огляд та виїмка кореспонденції. Відповідно така дія також буде відбуватись тільки на підставі ухвали слідчого судді. Огляд та виїмка кореспонденції- це відкриття та огляд кореспонденції, на яку було накладено арешт. Всі такі дії, які будуть виконуватись під час проведення такої негласної слідчої (розшукової) дії повинні фіксуватись в протоколі, а у випадках коли відсутня необхідність в такій кореспонденції, то за вказівкою слідчого повинна бути передана адресату.

Щодо такої негласної слідчої (розшукової) дії як зняття інформації з електронних інформаційних систем, то вона означає, що проведення такої дії є з метою отримання інформації з застосуванням відповідного обладнання, яка перебуває у відповідних електронних машинах або комп'ютерах, чи інших електронних системах. Проводиться така дія на підставі ухвали слідчого судді. У випадку відсутності заборони від власника чи тримача такої інформації, то дозвіл слідчого судді не має значення [1].

Виконання спеціального завдання з розкриття злочинної діяльності організованої злочинної організації- це спланована організація слідчим та оперативником вторгнення спеціальну навчену особу, яка є уповноваженою на таке, в таку злочинну групу чи організацію, і буде виконувати спеціальне

завдання, яка буде під прикриттям, для спеціального отримання інформації чи речей, відповідних відомостей про групу, які мають ознаки кримінального правопорушення чи певні важливі ознаки для розслідування злочину. Проведення такої негласної слідчої (розшукової) дії проводиться на підставі постанови слідчого, або прокурора з відповідністю збереження таємниці усіх відомостей.

Проведення такої негласної слідчої (розшукової) дії як обстеження публічно недоступних місць, житла чи іншого володіння особи- то це проникнення у приміщення чи інше володіння слідчим чи іншим уповноваженою на таке особою цілком таємно, без відома власника такого приміщення або під псевдонімом з використанням відповідних технічних засобів аудіо та відео контролю особи, або цілком для виявлення слідів злочину, чи певних документів, які мають значення для розгляду, проведення, чи виявлення кримінального правопорушення. Також сюди можна віднести спостереження уповноваженим на таке за особою в доступних місцях. Тобто така дія передбачає візуальне спостереження за особою чи реччю для фіксації її переміщення, або контактів з іншими особами [13, с.208-210].

Відповідні норми Кримінального процесуального кодексу України передбачають таку форму негласних слідчих (розшукових) дій як контроль за вчиненням злочину. Тобто це контрольована поставка, відповідний спеціалізований слідчий експеримент і проведення імітації обстановки злочину. Провести таку негласну слідчу дію можна тільки на підставі постанови прокурора. Існує затверджена відповідна Інструкція про організацію проведення негласних слідчих (розшукових) дій та використання їх результатів у кримінальному провадженні. «Так, контрольована поставка полягає у організації і здійсненні слідчим та оперативним підрозділом контролю за переміщенням товарів, предметів і речовин, у тому числі заборонених до обігу, з метою виявлення ознак злочину та фіксації даних про протиправні діяння осіб, відповідальність за які передбачено КПК України;

контрольована поставка полягає в імітації придбання або отримання, у тому числі безоплатного, у фізичних та юридичних осіб незалежно від форм власності товару, який перебуває у вільному обігу, з метою викриття і документування факту вчинення злочину та особи, яка його вчинила; оперативна закупка полягає в імітації придбання або отримання, у тому числі безоплатного, у фізичних та юридичних осіб незалежно від форм власності товару, обіг якого обмежений чи заборонений чинним законодавством, з метою викриття і документування факту вчинення злочину та особи, яка його вчинила; спеціальний слідчий експеримент полягає у створенні слідчим та відповідним підрозділом відповідних умов в обстановці, максимально наближеній до реальної, з метою перевірки дійсних намірів певної особи, діях якої вбачаються ознаки тяжкого чи особливо тяжкого злочину, спостереження за її поведінкою та прийняттям нею рішень щодо вчинення злочину» [10]. Слід також приділити увагу на виготовлення, утворення несправжніх засобів для проведення негласних слідчих (розшукових) дій, що передбачено статтею 273 КПК. Дана норма передбачає, що виготовлення, утворення несправжніх (імітаційних) засобів для проведення певної негласної слідчої (розшукової) дії є специфічною негласною дією, яка проводиться з метою забезпечення неочевидності, скритності проведення окремих НСРД. Засоби, які можуть бути використані під час проведення негласної слідчої (розшукової) дії це- реальні матеріальні об'єкти, які мають конкретні ідентифікуючі ознаки або відповідно помічені так, щоб їх можна було ідентифікувати (серія, номер, печатка і тд) [14, с.17-20]. Також сюди відносять несправжні засоби- це документи або речі, які були виготовлені конкретно для проведення певної негласної слідчої (розшукової) дії, які мають ознаки характерні для матеріальних об'єктів, яких вони замінюють [15, с.344].

Є. Д. Лук'янчиков зазначив цікаву думку, а саме чи є можливим проведення негласних слідчих (розшукових) дій без втручання у приватне життя.

Наприклад, до «інших негласних слідчих (розшукових) дій» віднесене обстеження публічно недоступних місць, житла чи іншого володіння особи під час провадження якого слідчий ознайомлюється з їх обстановкою, виявляє, фіксує, за необхідності виготовляє копії чи зразки предметів, документів тощо. Науковець ставить слушне запитання: чи можливо вважати такі дії невтручанням у приватне спілкування? Відповідь є очевидною. Очевидним є те, що аудіо, відеоконтроль місця та низка інших негласних слідчих (розшукових) дій також дають можливість доступу до приватного спілкування. Саме за допомогою негласних слідчих (розшукових) дій розкриваються близько 90% злочинів різного ступеня важкості. Тобто, проведення НСРД на етапі досудового розслідування є невід'ємною частиною провадження [16].

1.3 Використання негласних слідчих (розшукових) дій: міжнародний досвід.

Так як інститут негласних слідчих (розшукових) дій в Україні ще досить недавно, він потребує постійно удосконалення. Щоб щось удосконалити, потрібний досвід, і найкращим у даному випадку буде досвід зарубіжних країн. Зазначений інститут є широко застосованим у багатьох державах світу, в яких суб'єктом здійснення як оперативно-розшукової діяльності, так і досудового розслідування, виступає одна особа, це зокрема – співробітник поліції, детектив. Вивчимо іноземний досвід нормативного регулювання негласної слідчої (розшукової) діяльності та можливості його застосування в сучасних умовах в Україні. Міжнародне співробітництво у сфері негласних слідчих (розшукових) дій керується певними джерелами. Сюди відносять: конвенції ООН, європейські конвенції, міжнародні договори, а також рекомендації прийняті під егідою Ради Європи, ЄСПЛ. Ці документи містять процесуальні норми щодо проведення негласних слідчих (розшукових) дій, а також передбачають правову регламентацію конфіденційності при проведенні слідчих дій, а також обміну секретною інформацією між правоохоронними органами різних держав [17, с.65-69].

Якщо взяти Італію, то кримінальне-процесуальне законодавство в розділі проведення негласних слідчих (розшукових) дій не сильно відрізняється від українського. Проведення негласних слідчих (розшукових) дій в італійському законодавстві направлене не тільки на виявлення доказів, а також і на отримання певної інформації, що буде важливою у кримінальному провадженні. Схожа система також практикується в Грузії та інших. Основними документами, що на міжнародному рівні регламентують питання застосування негласних заходів, є низка відповідних Міжнародних конвенцій та Конвенцій ООН, Резолюція Ради Європи «Про законне перехоплення телекомунікацій» [18].

Якщо проаналізувати законодавство таких розвинених країн Європи як Німеччини, Франції то там виділяють певний перелік негласних слідчих (розшукових) дій:

- дії пов'язані з проникненням в публічно недоступні місця шляхом проведення обшуку транспортних засобів, приміщень
- дії пов'язані з використанням таємного співробітництва (залучення спеціальних оперативних підрозділів чи відповідних служб)
- спостереження за особою чи приміщенням
- втручанням у приватне спілкування, здійснення спостереження за каналами зв'язу, контроль за кореспонденцією [19].

Будь-яке вторгнення у приватне спілкування внаслідок проведення негласних слідчих (розшукових) дій регламентується законодавством. Досліджуючи законодавство Німеччини варто наголосити, що будь-які дії пов'язані з проникненням у житло чи іншу приватну територію чітко регламентуються законом та потребують відповідного дозволу на проведення таких дій. На практиці існують випадки, що виконавці слідчих дій відхилялись від чіткої процедури проведення у відповідності до законодавства. Докази, які були отримані внаслідок проведення НСРД визнавались недопустимими, а особи, які проводили такі дії були притягнуті до відповідальності. Щодо дій, які проводяться без проникнення у житло чи іншу приватну територію не потребують спеціального дозволу на проведення, а рішення про початок проведення приймається керівником або навіть простим працівником відповідного органу. Спостереження без проникнення у житло є широко використовуваною слідчою (розшуковою) дією, що застосовується правоохоронними органами зарубіжних країн. Її специфіка полягає в тому, що спостереження є прихованим від об'єкта і сторонніх осіб, але не пов'язане з проникненням у місця обмеженого доступу, тобто проводиться тільки там, де співробітники правоохоронного органу можуть перебувати на законних

підставах без отримання спеціального дозволу. Враховуючи, що обмеження прав особи тут є мінімальним, часто таке спостереження не потребує особливих дозволів навіть при використанні апаратури фото- та відеофіксації, і рішення про проведення приймається керівником підрозділу або навіть рядовими співробітниками правоохоронних органів [20].

КПК Німеччини не виділяє суттєвого поділу на негласні слідчі (розшукові) дій та гласні. В основу покладено певні види: виїмка, контроль телекомунікацій, прослуховування телефонів та інші. Параграф (стаття) 100 Кримінального процесуального кодексу Німеччини зазначає про підстави для прослуховування телефонів. Також передбачено перелік злочинів, за які можуть проводити таку негласну слідчу дію як прослуховування телефонів. В основному, це схожі злочини як і у українському КПК, але також можна виділити окремі, які передбачає тільки КПК Німеччини:

- злочини проти миру, державна зрада, загроза демократичній правовій державі, видача державної таємниці або загроза зовнішній безпеці;
- злочини проти оборони країни;
- злочини проти громадського порядку;
- ухилення від військової служби, підбурювання або сприяння дезертирству або підбурювання до непокори;
- злочини проти безпеки військ НАТО, дислокованих на території ФРН [21].

Тільки після надання дозволу від слідчого судді може проводитись прослуховування мобільних телефонів. Припинення такої негласної слідчої дії може бути припинено, коли відсутня потреба у його проведенні. Також, така слідча дія як фото- та відео фіксація особи може проводитись тільки після рішення суду, а також коли порядок встановлення фактів чи з'ясування місця

перебування особи (обвинуваченого) встановити у інший спосіб неможливо. «Після завершення проведення негласних заходів органи прокуратури складають відповідний звіт про підстави, тривалість, обсяг та результати їх проведення. У свою чергу, Федеральне відомство юстиції також складає та публікує в мережі Інтернет звіт щодо негласних слідчих (розшукових) дій» [21].

Якщо розглянути законодавство США, даний інститут негласних слідчих дій є складним. Складність полягає у тому, що США велика країна і поділяється на багато штатів. Досудове розслідування проводиться здебільшого на адміністративному рівні, проводиться поліцією, які у свою чергу проводять певні оперативно-розшукові заходи. Під час розслідування, завдання поліції спрямоване на виявлення певних доказів, і у зв'язку з чим можуть проводитись негласні слідчі (розшукові) дії. Форма проведення полягає у конфіденційній співпраці, здійснення контролю за комунікаціями, спостереження та інше. Також законодавство США виділяє певні заходи, які будуть спрямовані на завершення правопорушень- спостереження за особою, обшук житла чи іншої власності особи (авто, ділянка тощо), огляд місця події, спостереження за особою та інші. Але будь-який вид контролю та обшуку можливий тільки тоді, коли є відповідне рішення суду про надання дозволу на проведення таких заходів. При поданні доказів, суд розглядає допустимі і у випадку, якщо один доказ буде визнаний недопустимим, то усі наступні докази, які були отримані після проведення даної негласної слідчої дії, не будуть прийняті до уваги суду. Зазвичай, негласні слідчі (розшукові) дії, які не пов'язані з втручанням у приватне спілкування потребують тільки рішення на проведення від керівника поліції. Судовий дозвіл потрібний лише у певних випадках, коли в ході проведення слідчих дій можливе часткове обмеження конституційних прав. Також таке рішення може прийматись прокурором в усній формі, з направленням до суду даний матеріалів про необхідність проведення НСРД [22, с.87].

Франція це одна з тих країн, де проведення негласних слідчих (розшукових) дій одним з найефективніших способів отримання відповідних потребуючих доказів у кримінальному провадженні. Початок проведення відбувається за клопотанням прокурора до слідчого судді за отриманням відповідного дозволу на проведення і у відповідності до такого клопотання слідчий судді приймає або відхиляє дане клопотання, а також призначає працівника (офіцер судової поліції), який проводитиме такі слідчі дії. Щодо проведення таких негласних слідчих (розшукових) дій як прослуховування телефонів, то суд надає такий дозвіл на проведення щодо злочинів, де покарання передбачено таке як позбавлення волі строком на два або більше роки. Термін дії такого дозволу чотири місяці [23, с.86].

Отже, проаналізувавши законоположення зарубіжних країн у розділі використання та проведення негласних слідчих (розшукових) дій у кримінальному провадженні можна зазначити, що доволі багато положень було імплементовано при проекті КПК у 2012 році шляхом доповнення глави 21 «Негласні слідчі (розшукові) дії. Саме при розробці проекту КПК 2012 р. враховувався зарубіжний досвід у питаннях регулювання інституту негласних слідчих (розшукових) дій щодо процедури проведення та використання результатів негласних слідчих (розшукових) дій, так як такий спосіб отримання доказів є дуже дієвим у таких країнах як США, Німеччина та інші. Слід зазначити, що Україні потрібно і надалі аналізувати законодавство зарубіжних країн тому, що у законодавстві інших країн є дуже багато спільного, на відміну від українського. Враховуючи викладене, варто зазначити, що імплементація успішного світового досвіду щодо проведення негласних слідчих (розшукових) дій є актуальним з огляду на вимоги щодо дотримання практики застосування в Україні рішень Європейського Суду з прав людини.

Висновки до розділу 1

Отже, з аналізованого вище матеріалу, стає зрозумілим, що сьогодні негласні слідчі (розшукові) дії це надзвичайно важливий етап у кримінальному процесі, це дуже ефективний засіб у процесі отримання відомостей, які є важливими для кримінального провадження, оскільки вони проводяться таємно з використанням спеціальних технічних засобів у чіткій відповідності до законодавства. Важливим є збереження балансу між правами особи та проведенням негласних слідчих дій, оскільки такі дії можуть привести до порушення певних конституційних прав людини. Негласні слідчі (розшукові) дії це дуже велика та вагома складова кримінального провадження. Саме під час проведення таких дій, відкриваються дуже багато моментів, які є вагомими під час будь якого кримінального провадження. За допомогою негласних слідчих (розшукових) дій і розкриваються більшість злочинів. Тобто присутність такого етапу як проведення негласних слідчих дій, є надзвичайно важливим під час досудового розслідування. Негласні слідчі (розшукові) дії є головним засобом формування доказової бази у кримінальному провадженні. Дуже довгий час загальне поняття слідчих дій було не чітким і загалом їх відносили до оперативно-розшукової діяльності.

Також слід зазначити, що при введенні у дію цього інституту слідчих дій доволі ретельно вивчалась міжнародна практика та брався до уваги міжнародний досвід проведення негласних слідчих (розшукових) дій, але і у подальшому також потрібно аналізувати та вивчати міжнародний досвід з цього питання. Саме такий спосіб отримання доказів є дуже дієвим у зарубіжних країнах як Франція, Італія, США тощо.

РОЗДІЛ 2. ПРАВОВЕ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОВЕДЕННЯ НЕГЛАСНИХ СЛІДЧИХ (РОЗШУКОВИХ) ДІЙ

2.1 Обґрунтованість проведення негласних слідчих (розшукових) дій під час кримінального провадження

Порядок проведення негласних слідчих (розшукових) дій повинен регулюватись відповідними нормативно-правовими актами. Перш за все, це Конституція України та Кримінальний процесуальний кодекс України. Саме ці нормативно-правові акти становлять основу для негласних слідчих (розшукових) дій [1]. Обґрунтованість проведення, розуміння основних понять, підстави, порядок проведення та порядок отримання дозволу на проведення, права особи, щодо якої застосовуються такі дії, організаційні аспекти використання результатів, які були отримані, все це передбачає «Інструкція про організацію та проведення негласних слідчих (розшукових) дій та використання їх результатів у кримінальному провадженні» від 16.11.2012 р. [10].

Проведення негласних слідчих (розшукових) дій є доволі відповідальними моментом у кримінальному провадженні тому, що під час таких дій присутнє втручання у приватне життя особи. Тому у відповідності до чинного законодавства України для проведення таких негласних слідчих (розшукових) дій повинно бути чітко сформоване обґрунтоване рішення, тобто будь які дані, які зазначають про необхідність проведення такої дії. Частина 1 стаття 252 КПК України, зазначає, що результати і проведення негласних слідчих дій повинні бути зафіксовані у відповідності до правил фіксації кримінального провадження. Потім, проводиться складення протоколу де і зазначається про проведення та результат проведення негласних слідчих (розшукових) дій. Проте доволі часто співробітники не дотримуються положень чинного КПК України, чим ставлять свої дії у невідповідність законодавству [1]. Також слід

звернути увагу під час проведення негласних слідчих (розшукових) дій на Закон України «Про державну таємницю» від 21.01.1994р., оскільки проведення слідчих дій та результати, відомості отримані внаслідок їх проведення, можуть містити матеріали, що передбачають дотримання режиму секретності [24].

Багато науковців, зокрема професор Є. Д. Скулиш, досліджуючи питання системи негласних слідчих (розшукових) дій, зазначає, що уведення до системи досудового розслідування негласних слідчих (розшукових) дій є надзвичайно прогресивним кроком законодавця, спрямованим на її удосконалення [25, с.15-23]. У відповідності до ст. 246 КПК України процесуальними підставами застосування негласних слідчих (розшукових) дій є: неможливість отримання, збирання та фіксування доказів у інший спосіб; злочин є тяжким чи особливо тяжким; проводиться у рамках кримінального провадження; наявність відповідної ухвали слідчого судді апеляційного суду, посада якого прирівнюється до посади голови апеляційного суду або його заступника із забезпеченням контролю за їх проведенням з боку прокурора [1].

Щодо початку процесу проведення негласних слідчих (розшукових) дій, то можна виокремити кілька етапів:

- Ініціювання
- Затвердження
- Виконання
- Фіксування
- Збереження [26].

Стаття 246 КПК передбачає вагомні підстави за яких можна починати процес проведення негласних слідчих (розшукових) дій. Також виділяється перелік певних негласних слідчих (розшукових) дій, які можуть проводитись виключно щодо тяжких або особливо тяжких злочинів. Це- аудіо-,

відеоконтроль особи, накладення арешту на кореспонденцію, виконання спеціального завдання з розкриття злочинної діяльності організованої групи чи злочинної організації.

Відповідно до ст. 246 КПК України основною особою у початку проведення негласних слідчих (розшукових) дій та прийнятті рішення про таке проведення є слідчий. Слідчий зобов'язаний повідомити прокурора про прийняте рішення щодо проведення вказаних дій та їх результати. Як саме слідчий повинен повідомляти, нормативно-правовими актами не передбачено, але законодавчо зазначено, що розгляд такого клопотання від слідчого повинно прокурором розглядатись невідкладно з моменту його подання. У випадку відмови, вираженої у формі постанови, не виключається право повторного звернення слідчого з даним питання після виправлення недоліків, на які вказав прокурор, або отримання нових доказів [27, с. 365]. Якщо від прокурора надійшла відмова на проведення негласних слідчих (розшукових) дій, слідчий має право на звернення з таким клопотанням до керівника органу досудового розслідування, а той у свою чергу може звернутись до прокурора вищого рівня і погодити дане клопотання або зробити відмову. Варто звернути увагу на те, що прокурор, окрім права на винесення постанови про проведення негласних слідчих (розшукових) дій та відмови чи припинення їх проведення, має також виключне право прийняти рішення про застосування такої негласної слідчої (розшукової) дії як контроль за вчиненням злочину [27, с. 364].

Відповідне рішення про початок проведення негласних слідчих (розшукових) дій приймається після повного та детального аналізу кримінальної ситуації, яка склалась на якомусь з етапів досудового розслідування [28].

Працівники, які проводять свою професійну діяльність у оперативних підрозділах як органи внутрішніх справ, органи безпеки та інші, не мають права самостійно ініціювати проведення негласних слідчих (розшукових) дій. Слідчий, який проводить досудове розслідування може доручити таким

співробітникам звернутись до прокурора чи слідчого судді з клопотанням про проведення НСРД. І у подальшому провадження будь який працівник повинен керуватись тільки повноваженнями слідчого [29, 31]. Чинний КПК України зазначає, що під час проведення НСРД можуть бути отримані відомості, які становлять державну таємницю. Частина 3 статті 517 КПК України зазначено, що до участі в кримінальному провадженні, яке містить відомості, що становлять державну таємницю, допускаються особи, які мають допуск до державної таємниці відповідної форми та яким надано доступ до конкретної секретної інформації та її матеріальних носіїв [1]. Загалом негласні слідчі (розшукові) дії можуть проводитись терміново, тобто до погодження відповідного поданого клопотання якщо проведення таких дії прямо пов'язані з врятуванням життів людей або щоб запобігти вчинення тяжких чи особливо тяжких злочинів на підставі постанови слідчого погодженої з прокурором. Після початку проведення слідчих дії, прокурор повинен звернутись до слідчого судді з клопотанням. У випадку відмови слідчого судді відбувається припинення всіх вже розпочатих негласних слідчих (розшукових) дій та проводиться знищення всіх матеріалів чи інформації, що були отримані внаслідок проведення слідчих дій [30, с. 80-82].

Строк проведення негласних слідчих (розшукових) дій не повинен перевищувати два місяці, але у певних випадках його можуть продовжити у відповідності до чинного законодавства, але за умови, що такий строк не може перевищувати строки досудового розслідування. При поданні відповідної заяви про продовження строку, повинна бути інформація про необхідність такого продовження.

2.2 Правові підстави проведення негласних слідчих (розшукових) дій уповноваженими особами

Якщо чітко дослідити вибрані положення Кримінального процесуального кодексу України, що відповідають за проведення негласних слідчих (розшукових) дій, то стає зрозумілим те, що такі положення недостатньо містять інформацію про підстави для їх проведення. Багато науковців, в своїх статтях розбирають ситуацію, що саме стаття 246 КПК (Підстави проведення негласних слідчих дій) повинна бути сформована для повного вивчення підстав прийняття рішень про проведення НСРД. Негласні слідчі (розшукові) дії, передбачені статтями 269, 270, 271, 272 КПК, а також ті, рішення про проведення яких приймає слідчий суддя, проводяться виключно у кримінальному провадженні щодо тяжких або особливо тяжких злочинів. Якщо детально вникнути в дану статтю, то «вимоги щодо термінів їх проведення та порядок продовження, суб'єктів, які приймають рішення про проведення вказаних дій, зазначено лише номінальне визначення значень, якими б мали керуватися слідчий, прокурор або слідчий суддя під час прийняття відповідних рішень, залишивши поза увагою головне питання – чітке визначення підстав для проведення зазначених дій» [28, с.118]. Прийнятним є факт, щоб провести будь яку процесуальну дію, потрібно на це мати певні підстави, те на що можна опиратись при незрозумілій ситуації. Тобто, підстава- це щось таке головне, на чому тримається чи створюється що небудь, те, чим можна виправдати певну поведінку чи певний вчинок. Загалом, розуміння ст. 246 КПК України не в повному визначенні відповідає своїй назві – Підстави проведення НСРД. Дана стаття подає визначення НСРД, терміни їх проведення та порядок їх продовження, суб'єкти їх проведення та інші положення. Лише ч. 2 зазначеної статті визначає, що НСРД проводяться у випадках, якщо відомості про злочин та особу, яка його вчинила, неможливо отримати в інший спосіб [1]. На мою думку, у ч. 2 ст. 246 КПК України

фактично зазначені лише окремі умови для проведення НСРД, що становлять по суті зміст правових підстав їх проведення. Виконання спеціального завдання з розкриття злочинної діяльності організованої групи чи злочинної організації (ст.272 КПК) здійснюється на підставі постанови слідчого, погодженої з керівником органу досудового розслідування або постанови прокурора. Контроль за вчиненням злочину (ст.271 КПК) проводиться виключно на підставі постанови прокурора (ч.4 ст.246 КПК). Теоретично, провадження негласних слідчих (розшукових) дій неможливо без наявності юридичних і фактичних підстав [32]. Юридичними підставами є сукупність передбачених кримінально-процесуальним законом умов, що дають право на проведення негласних слідчих (розшукових) дій. Фактичними підстави є факт правопорушення (фактично вчиненого суспільно небезпечного діяння), що дає право на проведення негласних слідчих (розшукових) дій. Щодо фактичних підстав НСРД, то до них закон відносить наявність інформації про кримінальні правопорушення, що готуються або вчинені невстановленими особами. Дану інформацію про готування до злочину, суб'єкти можуть отримувати з різних джерел, такі як подання громадян чи установ, інших службових осіб про готування до злочину, що і буде слугувати для початку проведення негласних слідчих (розшукових) дій. Але оскільки така інформація є нічим не підкріплена, то це потребує додаткової перевірки, щоб підтвердити чи спростувати дану інформацію. Даною перевіркою повинні займатись працівники оперативних підрозділів [26]. Доволі багато інформації про вчинення чи підготовку до злочину може бути отримати з засобів масової інформації. Дану інформацію також мають не тільки перевірити і публічно відреагувати, а розпочати проведення негласних слідчих (розшукових) дій чи оперативно-розшукових заходів з завданням перевірити достовірність поданих фактів, винуватості осіб у злочині чи будь яких інших обставин, що мають значення для кримінального провадження [33, 64].

Тобто, фактичні підстави це-відомості про можливість отримати реальні докази, які будуть важливими для кримінального провадження. У відповідності до ст. 246 КПК України негласні слідчі (розшукові) дії проводяться тільки тоді, коли інформацію про злочин чи особу неможливо отримати у інший спосіб. За загальними нормами працівники оперативних підрозділів, про які зазначалось вище, не мають права самостійно ініціювати проведення негласних слідчих (розшукових) дій чи подавати клопотання до прокурора чи слідчого судді, а тільки після отримання доручення від слідчого. Під час проведення негласних слідчих (розшукових) дій оперативники повинні керуватись тільки дорученням від слідчого у межах тих повноважень, які їм надані. уповноважені оперативні підрозділи не мають права виходити за межі доручень слідчого, прокурора. Вони зобов'язані повідомляти їх про виявлення обставин, які мають значення для кримінального провадження, або вимагати нових процесуальних рішень слідчого, прокурора. Згідно до ст. 248 КПК, слідчий суддя зобов'язаний розглянути клопотання про надання дозволу на проведення протягом шести годин від моменту отримання такого клопотання та проводити розгляд у присутності особи, яка його подала [34, с.180]. Клопотання повинно бути чітко сформоване відповідно до вимог законодавства:

- реєстраційний номер та найменування кримінального провадження
- кваліфікація злочину з посиланням на статтю Кримінального Кодексу України
- виклад обставин справи
- відомості про особу чи річ, щодо яких буде проводитись НСРД
- вид негласних слідчих (розшукових) дій та строк проведення
- пояснення неможливості отримання відомостей у інший спосіб
- обґрунтування можливості отримання під час проведення НСРД доказів, які самостійно або в сукупності з іншими доказами можуть мати суттєве

значення для з'ясування обставин злочину або встановлення осіб, які його вчинили

- додається витяг з Реєстру досудових розслідувань щодо кримінального провадження

Правові підстави це обов'язкова частина для проведення негласних слідчих (розшукових) дій [35, с.172]. Потрібно виділити:

- наявність заяви чи повідомлення, зареєстрованого у встановленим законом порядку;
- наявність запису у Єдиному реєстрі досудових розслідувань;
- повідомлення прокурора слідчим у письмовій формі про початок розслідування, підставу початку розслідування;
- постанова слідчого, прокурора, ухвала слідчого судді [36, с.235].

Без названих вище підстав, ініціювати проведення негласних слідчих (розшукових) дії є неможливо. Отже, фактичними підставами є факт про правопорушення, що дає право на проведення негласних слідчих (розшукових) дії. Правовими підставами є законодавчо викладені умови, що дають можливість на проведення негласних слідчих розшукових дій. Стаття 246 Кримінального процесуального кодексу України хоч і має назву «Підстави проведення негласних слідчих (розшукових) дій насправді підстав даною статтею не передбачено. Сама стаття фактично зазначає про умови, за яких можуть розпочати проведення НСРД, але самих підстав не передбачено. Тобто дана стаття передбачає такі умови проведення: коли відомості про злочин та особу, яка його вчинила неможливо отримати у інший спосіб та для НСРД, кримінальне провадження щодо тяжкого або особливо тяжкого злочину. Якщо також проаналізувати детально ст. 248 КПК України, дана стаття також передбачає умови проведення негласних слідчих (розшукових) дій, але на практиці доволі частим є випадок, коли така неузгодженість норм

законодавства призводить до труднощів під час прийняття рішень і про початок проведення негласних слідчих (розшукових) дій [1].

Слід зазначити, що для проведення негласних слідчих (розшукових) дій особи, які можуть проводити такі дії повинні діяти у відповідності до законодавства, а саме повинні мати законні підстави, що є гарантією дотримання законності у їх проведенні та подальше використання результатів проведених негласних слідчих (розшукових) дій у доказуванні [37, с. 137].

«Багато з науковців, підтримує ідею поділу підстав проведення процесуальних дій, у тому числі НСРД, на три групи: а) матеріально-правові – факт вчинення злочину відповідного ступеню тяжкості; б) процесуальні – наявність рішення відповідного суб'єкта кримінального провадження у формі процесуального документа; в) фактичні – відомості, які потребують перевірки для підтвердження або спростування інформації про вчинене кримінальне правопорушення або про особу, яка вчинила чи готується до вчинення злочину, а також відомості про осіб, які переховуються від органів розслідування» [38]

В Законі України «Про оперативно-розшукову діяльність» присутні норми, які виділяють основні підстави для проведення оперативно-розшукової діяльності. Переліку таких підстав для проведення негласних слідчих (розшукових) дій даний Закон не виділяє, тобто можна співставити дані підстави для проведення саме НСРД. Одну з підстав можна виділити, як таку підставу для проведення негласних слідчих (розшукових) дій це наявність інформації про злочин, який був вчинений невстановленою особою. Тобто, така інформація могла бути отримана від осіб, які бачили вчинення злочину, з заяви відповідних осіб чи підприємств, результату огляду місця події та інші. Слід зазначити, що проведення негласної слідчої (розшукової) дії можливо тільки при наявності приводу і підстави [2].

Також, можна виділити як підставу таке, що при наявності інформації про осіб, які готують або вже вчинили злочин. Тобто, це співучасть у злочині:

організатор, виконавець, пособник та інші. Вони можуть бути затримані на місці вчиненні або готуванні до злочину, та може бути вжитий запобіжний захід.

В загальному, існують певні юридичні підстави проведення негласних слідчих (розшукових) дій. Їх можна розуміти у двох аспектах- широкому та вузькому. Широкий- це наявність відповідного положення у законодавстві, що дає чітку підставу для проведення НСРД. Щодо вузького розуміння, то це певний процесуальний документ, складений у відповідності до встановлених законом вимог, які дають права певному суб'єкту здійснювати певну процесуальну дію.

Ще одну з підстав можна виокремити, як таку, яка зазначає про особу, яка переховується від органі розслідування або ухиляється від відбування покарання. Тобто, варто зазначити, що послідовність негласних слідчих (розшукових) дій залежить від категорії певних осіб.

«Юридичні підстави ухвалення рішення щодо НСРД – це передбачені законом умови, від наявності яких залежить позитивне вирішення уповноваженим суб'єктом цього питання. Залежно від виду НСРД постановою слідчого, прокурора або ухвалою слідчого судді є процесуальним актом, що фіксує наявність зазначених обставин і доповнює наведений перелік формально-правовою, документальною підставою, ордером на безпосереднє здійснення негласної слідчої (розшукової) дії» [28, с. 119]. Щодо фактичних підстав на основі яких буде відбуватись проведення негласних слідчих (розшукових) дій то це є отримані з відповідних джерел відомості, які підтверджують наявність певних умов. Офіційне визначення негласних слідчих (розшукових) дій присутнє в законодавстві- це різновид слідчих (розшукових) дій, тобто загальним поняттям проведення яких можна вважати у відповідності до статті 233 Кримінального процесуального кодексу України. Відповідного до чого, підставою для проведення слідчої дії є наявність певних відомостей, що дають можливість зрозуміти та досягти мету [1].

Отже, підсумовуючи все вищенаведене, а саме вивчаючи питання про підстави проведення негласних слідчих (розшукових) дій, то слід зазначити, що на законодавчому рівні, хоч і існує стаття 246 КПК, але у правильності вона повинна бути сформована по інакшому. Дана стаття не виділяє конкретні підстави для початку проведення негласних слідчих (розшукових) дій, а дає тільки загально визначені поняття, чим потрібно керуватись, щоб розпочати процес проведення НСРД. Фактичними підставами проведення негласних слідчих (розшукових) дій виділяють тільки інформацію про вчинення правопорушення. Правовими підставами проведення НСРД можна виділити положення чинного КПК України, що регламентують про загальні положення проведення негласних слідчих (розшукових) дій та використання результатів у кримінальному провадженні та ухвалу судді про дозвіл на проведення негласних слідчих (розшукових) дій. У відповідності до норм законодавства, можна виділити певні підстави- наявність інформації про злочин, наявність інформації про осіб, які готують злочин та інші. Фактичні та правові підстави є важливими елементами механізму правового регулювання негласних слідчих (розшукових) дій, що визначає актуальність теоретичних досліджень, спрямованих на формування правильного уявлення про сутність умов, наявність яких уможливорює їх провадження й забезпечує можливість ефективного використання НСРД задля вирішення завдань кримінального провадження. Така негласні слідча дія не може проводитись коли є відсутність певного циклу підстав, саме за рахунок підстав формується законність та правильність рішення про провадження НСРД. Слідчий або прокурор перед слідчим суддею, а державний обвинувач перед судом зобов'язані довести наявність сукупності правових і фактичних підстав для проведення негласних слідчих дій. Осіб, які можуть проводити негласні слідчі (розшукові) дії можна умовно розподілити на три групи- 1) ініціатори проведення 2) ті, хто здійснює контроль за виконанням 3) виконавці. До ініціаторів слід віднести прокурора, слідчого. Контроль проводить слідчий суддя, при наданні дозволу на

проведення НСРД і прокурор. Виконавцями можуть бути слідчий або уповноважені на таке оперативні підрозділи. Також вище зазначалось про осіб, які можуть бути окремо залучені до проведення негласних слідчих (розшукових) дій: особи, які секретно співпрацюють з оперативними підрозділами.

2.3 Порядок отримання дозволу на проведення негласних слідчих (розшукових) дій.

Велике значення у способі доказування в кримінальному провадженні є проведення негласних слідчих (розшукових) дій. Даний інститут, як вже зазначалось вище, був введений в Кримінальний процесуальний кодекс України у 2012 році. За цей час інститут отримував різноманітні зміни. «Рішення про проведення НСРД приймає слідчий, прокурор, а в передбачених законом випадках – слідчий суддя за клопотанням прокурора або за клопотанням слідчого, погодженого з прокурором. Тут, щоправда відразу необхідно зауважити, що у випадку зі слідчим суддею мова, звичайно, йде про процесуальні рішення, якими він санкціонує, спрямовані на ефективне збирання доказової інформації, тактичні рішення слідчого (прокурора), постановляючи ухвалу про дозвіл на проведення НСРД» [28].

Рішення про проведення складається та виноситься у формі постанови. Стаття 251 КПК України передбачає вимоги до оформлення постанови слідчого, прокурора про проведення негласних слідчих (розшукових) дій. «Постанова слідчого, прокурора про проведення негласної слідчої (розшукової) дії повинна містити:

- найменування кримінального провадження та його реєстраційний номер;
- правову кваліфікацію кримінального правопорушення із зазначенням статті (частини статті) Кримінального кодексу України;
- відомості про особу (осіб), місце або річ, щодо яких проводитиметься негласна слідча (розшукова) дія;
- початок, тривалість і мету негласної слідчої (розшукової) дії;
- відомості про особу (осіб), яка буде проводити негласну слідчу (розшукову) дію;

- обґрунтування прийнятої постанови, у тому числі обґрунтування неможливості отримання відомостей про кримінальне правопорушення та особу, яка його вчинила, в інший спосіб;
 - вказівку на вид негласної слідчої (розшукової) дії, що проводиться».
- [1].

Постанова повинна складатись з вступної, мотивувальної, резолютивної частини. Певні види негласних слідчих (розшукових) дій у відповідності до КПК можуть бути проведені тільки після рішення слідчого судді погодженого з прокурором. Під час проведення слідчих дій можуть бути обмежені певні права особи, які надані Конституцією. Дані обмеження можуть застосовуватись після рішення слідчого судді у відповідності до норм КПК та Конституції України.

Слідчий суддя відповідно до законодавства повинен прийняти до розгляду подане клопотання щодо надання дозволу на початок проведення слідчих дій. Чинне законодавство виділяє шість годин для розгляду такого клопотання. Особа, яка подала відповідне клопотання повинна бути присутня при його розгляді.

До клопотання слідчого, прокурора додається витяг з Єдиного реєстру досудових розслідувань щодо кримінального провадження, у рамках якого подається клопотання» [1]. Розгляд поданого клопотання проводиться у формі закритого судового засідання. Також слідчий судді вправі витребувати матеріали, які обґрунтовують проведення такої негласної слідчої (розшукової) дії. Стаття 248 КПК України також передбачає, що слідчий суддя може винести ухвалу про відмову проведення негласних слідчих (розшукових) дій з певних причин, якщо суб'єктом подання клопотання про проведення НСРД не буде передбачати реальні підстави для проведення слідчих дій. На практиці дуже часто зустрічаються випадки, коли під час розгляду поданого клопотання, суддя надає відмову у початку проведення НСРД. Це відбувається

через недотримання особою, яка подає відповідне клопотання умов щодо реальних підстав для надання дозволу на таке проведення. Існують певні умови, коли у термінових випадках, негласні слідчі (розшукові) дії можуть проводитись ще до початку винесення рішення слідчого судді. Такі випадки передбачає ст. 250 КПК України. «У виняткових невідкладних випадках, пов'язаних із врятуванням життя людей та запобіганням вчиненню тяжкого або особливо тяжкого злочину, передбаченого розділами I, II, VI, VII (статті 201 та 209), IX, XIII, XIV, XV, XVII Особливої частини Кримінального кодексу України, негласна слідча (розшукова) дія може бути розпочата до постановлення ухвали слідчого судді у випадках, передбачених цим Кодексом, за рішенням слідчого, узгодженого з прокурором, або прокурора. У такому випадку прокурор зобов'язаний невідкладно після початку такої негласної слідчої (розшукової) дії звернутися з відповідним клопотанням до слідчого судді» [1]. Слід звернути увагу на те, що ст. 250 КПК не передбачає конкретизації щодо виду негласних слідчих (розшукових) дій, які можна проводити невідкладно, без надання дозволу слідчого судді за рішенням слідчого, погодженого з прокурором. «Роз'яснення надані у п.1.15 Інструкції «Про організацію проведення негласних слідчих (розшукових) дій та використання їх результатів у кримінальному провадженні». Зазначено, що лише негласні слідчі (розшукові) дії, які передбачені ст.ст.268, 269 КПК, дозволяється проводити до постановлення ухвали слідчого судді у виняткових випадках, визначених ст.250 цього Кодексу» [39].

Під час розгляду клопотання, слідчі судді дуже детально перевіряють всі умови правильності подання такого клопотання. Так як під час проведення слідчої дії права особи можуть обмежуватись, слідчий суддя перевіряє чи зазначено термін протягом якого будуть обмежуватись права особи. Судова практика передбачає багато справ щодо розгляду клопотання про надання дозволу на проведення негласних слідчих (розшукових) дій [40]. Можна зазначити, що судді перевіряють чи містить клопотання відповідні підписи

осіб, які подають клопотання, вивчає матеріали кримінального провадження, і після детального аналізу виносить ухвалу про надання дозволу чи відмову в проведенні. Також обов'язковим є те, що у клопотанні повинно бути зазначено посада, прізвище та ініціали особи, що подає, відомості про кримінальне провадження, інформацію про особу, щодо якої проводитимуться слідчі дії [41]. У 97% судді виносять позитивне рішення для особи, яка подає клопотання, тобто про надання дозволу на проведення негласних слідчих (розшукових) дій. Якщо термін слідчих дій закінчується, але є необхідність у продовження таких заходів, то слідчий за походженням прокурора чи прокурор можуть звернутись до слідчого судді з вимогою про продовження строку проведення НСРД. Крім тих відомостей, що зазначено у ст. 248 КПК, особи повинні подати також і додаткову інформацію, яка передбачає про необхідність та підстави продовження проведення негласних слідчих дій. Загалом, термін проведення негласних дій не може перевищувати строків досудового розслідування. Дії, які пов'язані з встановленням місцезнаходження особи можуть тривати до повного встановлення місця даної особи.

2.4 Використання результатів негласних слідчих (розшукових) дій під час доказування

Результати негласних слідчих (розшукових) дій можуть використовуватись у кримінальному провадженні у відповідності до норм чинного законодавства. Негласні слідчі (розшукові) дії загалом дають дуже велику перевагу в отриманні доказів у кримінальному провадженні, такі докази отримати неможливо в інший спосіб, а тільки за допомогою слідчих дій. Саме отримані докази внаслідок проведення негласних слідчих (розшукових) дій можуть надати велику перевагу у притягненні особи до відповідальності [37, с.135]. Звичайно, що рішення при обранні особи запобіжного заходу не може бути придуманим, а має мати чітке обґрунтування- на підставі чого було обрано належний запобіжний захід. Таке обґрунтування буде мати юридичну силу тоді, коли з сукупності відповідних доказів буде складено висновок про належне визначення запобіжного заходу особі у кримінальному провадженні. Отже, під час доведення підозри, для обрання конкретного запобіжного заходу, слідчий, прокурор можуть використовувати докази, які були отримані шляхом проведення негласних слідчих (розшукових) дій. Але важливим є те, що при обґрунтуванні слідчим чи прокурором про необхідність обрання запобіжного заходу доказами отриманими в ході проведення НСРД, вони також повинні керуватись ст. 184 КПК України, в якій зазначено, що копія клопотання та матеріалів, якими обґрунтовується необхідність застосування запобіжного заходу, надається підозрюваному, обвинуваченому не пізніше ніж за три години до початку розгляду клопотання [1]. Науковці висловлюють таку думку, зокрема, що слідчий чи прокурор не можуть подавати на розгляд слідчому судді докази з умовою, що слідчий суддя проведення дослідження та на основі цього буде прийняте рішення про обрання запобіжного заходу, а підозрюваному та захиснику не будуть передаватись дані докази з твердженням, що надання доказів може перешкоджати досудовому

розслідуванні. Таке твердження буде не відповідати засадам згідно ст. 7 КПК України:

- змагальність сторін та свобода в поданні ними суду своїх доказів і у доведенні перед судом їх переконливості;
- безпосередність дослідження показань, речей і документів;
- публічність;
- гласність і відкритість судового провадження та його повне фіксування технічними засобами;

Сторони мати право висловити свої думки щодо відповідних доказів чи рішень, надати свої висловлення та твердження. Такі випадки аналізував Європейський Суд з Прав Людини (ЄСПЛ) у рішенні *Immeubles Groupe Kosser v. France* (23.03.2002р.). Сторони повинні чітко дотримуватись вимог чинного законодавства та діяти у відповідності до Конституції України та інших правових актів [42].

Існують випадки, передбачені статтею 254 КПК, коли внаслідок використання негласних слідчих (розшукових) дій у протоколі було зазначено про інформацію, яка містить відомості про приватне життя іншої особи. Тоді, ті суб'єкти, які будуть мати справу з даним результатом проведення негласних слідчих (розшукових) дій, повинні бути ознайомлені та попереджені про відповідальність за відповідне розголошення такої інформації. «У ч. 1 ст. 256 КПК України, яка називається «Використання результатів негласних слідчих (розшукових) дій у доказуванні», зазначається, що протоколи щодо НСРД, аудіо- або відеозаписи, фотознімки, інші результати, здобуті за допомогою застосування технічних засобів, вилучені під час їх проведення речі і документи або їх копії можуть використовуватися в доказуванні на тих самих підставах, що і результати проведення інших слідчих (розшукових) дій під час досудового розслідування» [1, 43]. Кримінальне процесуальне доказування — це об'єктивно-суб'єктивна категорія, яка тісно пов'язана з об'єктивною

реальністю, тобто зі слідами злочину, з об'єктивними обставинами, а з іншого боку – з суб'єктивним їх сприйняттям суб'єктами кримінального процесу.

Законодавство передбачає, що незалежно від стадії кримінального провадження, можуть бути допитані особи, які саме проводили негласні слідчі (розшукові) дії. Це може проводитись для такого, щоб врегулювати законність та відповідність нормативним актам проведення НСРД. Будь який принцип проведення негласних слідчих дій є таємницею, який повністю захищений законодавством. З цим може ознайомитись конкретно визначено коло осіб, то з метою нерозголошення форм і методів їх проведення відомості, які можуть привести до розконтспірації методики негласних слідчих (розшукових) дій, розголошенню не підлягають. Лише у певних виняткових ситуаціях деякі відомості можуть бути розкриті для всебічного, повного, об'єктивного дослідження обставин кримінального провадження, при умові, що досудове розслідування та судовий розгляд здійснюється із дотриманням режиму секретності [25, с.22].

Загалом, результати проведення негласних слідчих (розшукових) дій потрібно розглядати в аспекті як різновиди певного встановленого джерела, яке формується в процесі проведення негласних слідчих (розшукових) дій і містить конкретну інформацію. Результати НСРД для подальшого використання, мають бути перетворені у відповідно форму, тобто відповідні матеріали НСРД. Сама лише змістовна складова результатів їх проведення – інформація, що отримується в результаті їх проведення, не дозволяє її використовувати у кримінальному процесуальному доказуванні. Також, слід зазначити про певні напрями використання результатів негласних слідчих (розшукових) дій у доказуванні в кримінальному провадженні. Їх можна класифікувати: для провадження процесуальних дій як засобів отримання доказів, для отримання видів доказів, перевірки вже отриманих доказів, для прийняття рішення уповноваженими суб'єктами [44, с.344].

В широкому понятті, щоб результат негласних слідчих (розшукових) дій став доказом, це повинно бути оформлено відповідного до вимог чинного законодавства. У відповідності до норм Кримінального процесуального кодексу України, фіксація ходу та результатів НСРД повинна бути належно виконана та відповідати загальним правилам фіксації. Тобто, результати негласних слідчих (розшукових) дій повинні бути процесуально закріплені і введені в систему доказів [1]. Потім складається протокол, але він не відтворить максимально точно всю інформацію, яка вважається доказом, а саме тому, створюються додатки, які містять відомості, отримані під час проведення негласних слідчих (розшукових) дій. Також, внаслідок проведення негласних слідчих (розшукових) дій, може бути отримана інформація, яка немає відношення до кримінального провадження, у відношенні якого проводяться слідчі дії, і відповідно така інформація також підлягає захисту. Відповідно до КПК, існує перелік заходів, щодо захисту відомостей, які не відносяться до кримінального провадження, але були отримані внаслідок проведення негласних слідчих (розшукових) дій. Так, дані відомості, речі, документи та будь що, що було отримано в результаті проведення НСРД, те, що прокурор не визнає необхідним для кримінального провадження, повинні бути знищені після винесення відповідного рішення прокурором. Тобто, немає конкретно зазначених суб'єктів, які повинні проводити таке знищення, але воно повинно відбуватись під наглядом прокурора [45].

Щодо допиту відповідних осіб, про яких було зазначено вище, то слід зазначити, що законодавство містить положення про такий допит, а саме, що ті особи, які проводили негласні слідчі (розшукові) дії чи мали певне відношення до такого, після їхнього допиту може проводитись із збереженням таємниці відомостей про цих осіб, із застосуванням відповідних заходів безпеки. Тому, що при кримінальному провадженні чи власне на судовому засіданні розголошення таких відомостей про осіб, які проводили негласні слідчі (розшукові) дій, може створити загрозу небезпеки для самих осіб.

Нерозголошення відомостей може забезпечуватися шляхом обмеження їх внесення в матеріали кримінального провадження. Прийнявши рішення про застосування заходів безпеки, слідчий, прокурор або суд виносить мотивовану постанову чи ухвалу про зміну в матеріалах кримінального провадження дані особи, яка проводила або брала участь в проведенні негласних слідчих (розшукових) дій на псевдонім. Надалі у процесуальних документах зазначається лише псевдонім, а інші дані вказуються тільки в постанові (ухвалі) про зміну анкетних даних. Ця постанова до матеріалів кримінальної виробництва не додається, а зберігається окремо в органі, що здійснює досудове розслідування [25, с.23].

На практиці, доволі часто можна зустріти ще такий факт, як допит осіб, відповідно до яких проводились негласні слідчі (розшукові) дії. Це може бути як підозрюваний чи обвинувачений, чи особи, які взаємодіяли з ними і відповідно отримали певну інформацію на рахунок їхньої діяльності. Це прямо повинно фіксуватись у матеріалах, які будуть формуватись як результат проведення НСРД, ці особи мають бути попередженими про проведення негласних слідчих (розшукових) дій відповідно до чинного законодавства.

Результати НСРД можуть використовуватись у провадженні за певними напрямками. Вони потрібні для отримання певних видів злочинів, для прийняття рішення уповноваженими особами, для провадження процесуальних дій як засобів отримання доказів. «Використання результатів НСРД сприяє створенню умов для забезпечення ефективності й результативності процесуальних дій, а саме: визначенню найбільш доцільного часу та місця проведення відповідної процесуальної дії; вибору найбільш оптимальних тактичних прийомів та передбаченню методів, засобів і форм їх реалізації; застосуванню адекватних протидії злочинців процесуальних, тактичних та організаційних заходів; урахуванню можливої протидії розслідуванню з боку третіх осіб, способи та форми її прояву тощо» [43, с. 89].

Отже, можна дійти висновку, що використання результатів негласних слідчих (розшукових) дій, це є дуже важливий елемент кримінального провадження, але воно є доволі таки складним процесом, і мало врегульованим законодавчо.

Висновки до розділу 2

Отже, було проаналізовано, для чого проводяться негласні слідчі (розшукові) дій. В чому полягає мета проведення таких дій. Проведення негласних слідчих (розшукових) дій зачіпає питання про порушення конституційних прав та інтересів особи. Тобто, щоб розпочати проведення даних дій, потрібно мати вагомі підстави та рішення про початок проведення повинно бути чітко обґрунтоване та викладене у чіткій законодавчій формі. Перелік підстав передбачається законодавством, але слід зазначити, що ст. 246 Кримінального процесуального кодексу України не дає відповіді на питання щодо підстав проведення таких дій. Тому в даному випадку вартує звертатись таких до інших нормативно-правових актів. Результати отримані внаслідок проведення негласних слідчих (розшукових) дій відіграють велику роль у кримінальному провадженні. Щоб слідчий суддя визнав результати отримані внаслідок проведення слідчих дій допустимими, уповноважені суб'єкти (слідчий або прокурор) повинні до матеріалів додавати відповідні постанови прокурора або слідчого судді, які були засекречені. Інакше, отримані результати можуть визнаватись недійсними. Результати НСРД можуть бути використані для організаційно тактичного забезпечення провадження процесуальних дій у тому числі й ті, які не підлягають розсекреченню та не можуть бути приводами і підставами для проведення процесуальних дій та доказами, а також ті результати НСРД, що не набули матеріально-фіксованої форми. Загалом, процесуальна форма проведення негласних слідчих (розшукових) дій є дуже важливою для кримінального провадження. Виділення необхідних підстав, сформування єдиною мети проведення, отримання дозволу на початок проведення- все це є важливою складовою для законності проведення негласних слідчих (розшукових) дій. На практиці є випадки, коли органи досудового розслідування нехтують таким порядком, що пізніше призводить до негативного результату.

РОЗДІЛ 3. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ ТА ІНТЕРЕСІВ ОСІБ, ЩОДО ЯКИХ ПРОВОДЯТЬСЯ НЕГЛАСНІ СЛІДЧІ (РОЗШУКОВІ) ДІЇ

3.1 Судовий контроль під час проведення негласних слідчих (розшукових) дій

Відповідне здійснення певних оперативно-розшукових заходів доволі часто призводить до того, що права та інтереси особи, які гарантуються законодавством порушуються. Важливим елементом реалізації прав особи, які надає Конституція є здійснення належного контролю. Головний Закон країни передбачає, що правосуддя в Україні здійснюють суди, але також слід зазначити про те, що у кримінальному провадженні суд виконує не менш важливе завдання- здійснення судового контролю. Тобто, під час досудового розслідування судовий контроль є певною гарантією недопущення порушення прав та свобод громадянина. «Судовий контроль на стадії досудового слідства має гарантійний правоохоронний характер як щодо людини і громадянина, так і щодо правосуддя в кримінальних справах, оскільки він покликаний не допустити незаконного обмеження конституційних прав учасників кримінально-процесуальної діяльності, а в разі необхідності – швидко й ефективно їх відновити. Судовий контроль – це регламентовані нормативно правовими актами правовідносини, що виникають між судом та оперативними підрозділами під час виконання ними своїх функцій. Фактично це – спосіб, у який суд при розгляді конкретного питання, конкретної справи має можливість реагувати на ті порушення, що допускаються у сфері здійснення владних повноважень, і відповідним чином коригувати правовідносини» [46]. Судовий контроль забезпечує недопущення незаконного порушення чи обмеження певних конституційних прав особи у кримінальному провадженні. Оскільки, на практиці переважно завжди під час проведення негласних слідчих (розшукових) дій обмежуються права особи, надані їй Конституцією,

то саме тому судовий контроль є ефективним способом захисту осіб у кримінальному провадженні. Ключовою особою у даному способі контролю виступає слідчий суддя. Слідчий суддя виконує функцію судового контролю за дотриманням прав людини [47, с.96]. Стаття 206 КПК України визначає загальні обов'язки слідчого судді щодо захисту прав людини. Завдання судового контролю полягає в перевірці законності дій суб'єктів, які наділені певними владними повноваженнями. Ними можуть виступати прокурор, оперативні підрозділи, органи досудового розслідування тощо. Роль слідчого судді в даному випадку виступає ключовою у здійсненні судового контролю у сфері захисту прав людини. Слідчий суддя має право на винесення ухвали щодо забезпечення додержання прав особи, яка тримається під вартою. У випадку, коли слідчий суддя отримає певну інформацію про те, що межах юрисдикції суду перебуває особа і її права порушуються різними способами (не звільнена з під варти після внесення застави чи позбавлена свободи без судового рішення), він може винести ухвалу, яка зобов'язує відповідні органи доставити таку особу до слідчого судді для виявлення підстав порушення прав та свобод особи [47]. Якщо від таких уповноважених осіб не буде надано відповідного законного рішення чи інших обґрунтованих підстав тримання особи під вартою чи інших обмежень прав то слідчий суддя має право на звільнення даної особи з під варти. Тобто, службові особи, повинні у повному обсязі довести законні підстави для затримання особи без ухвали слідчого судді чи суду. Особу, яку було затримано, може під час судового засідання подати заяву про те, що під час затримання чи під час тримання під вартою, до неї були застосовані різні форми насильства. Слідчий суддя зобов'язаний прийняти таку заяву та провести певні заходи щодо розгляду даної скарги. Доручити проведення судово-медичної експертизи особи, доручити проведення відповідного дослідження фактів зазначених у заяві особи органам досудового розслідування, забезпечити безпечне перебування особи у відповідній установі. Також, якщо навіть особою не було подано відповідно

заяви про неправомірні дії проти неї, але за видними ознаками (зовнішній стан особи, вигляд тощо) до особи застосовувались певні заходи, то слідчий суддя має право вжити такі самі заходи, про які згадувалось вище [48].

С.Р. Тагієв доволі правильно говорить, що судовий контроль за забезпеченням прав особи під час проведення негласних слідчих (розшукових) дій можна виокремити у різні форми. Форми судового контролю:

- судові дослідження під час розгляду ухвали про початок проведення слідчих дій
- винесення ухвали про проведення негласних слідчих (розшукових) дій
- проведення контролю за дотриманням строків проведення НСРД
- припинення проведення НСРД, якщо слідчий суддя винесе ухвалу про відмову у наданні дозволу на проведення [49, с.440].

До повноважень слідчого судді відноситься надання дозволу на проведення негласних слідчих (розшукових) дій, але не усіх, а тих, що визначено Кримінальним процесуальним кодексом України. Повноваження слідчого судді потрібно розуміти у такому аспекті, що суддя тільки надає дозвіл на проведення таких негласних заходів, а не приймає рішення про початок проведення слідчих дій. Процесуальний документ, який виносить суддя називається «Ухвала слідчого судді про дозвіл на проведення негласної слідчої дії» [50, 65]. Тобто, основою для винесення ухвали може бути тільки клопотання відповідних суб'єктів кримінального провадження (прокурора чи слідчого). Після винесення рішення, повноваження слідчого судді певним чином закінчуються тому, що він не наділений певними можливостями на рахунок контролю за виконанням такого рішення і немає право отримувати відповідну інформацію про етапи та результати проведення слідчих дій. На думку А.С. Гуменюк такі дії припиняють повноваження слідчого судді та функцію судового контролю і цілому, оскільки слідчий суддя повинен проводити функцію контролю, вирішувати чи потрібне втручання органів у

життя особи за для досягнення результату у певному кримінальному провадженні, чи є відповідні на те підстави [51]. Ухвала слідчого судді про надання дозволу на проведення є обов'язковою складовою проведення слідчих дій. У випадку відсутності даної ухвали у кримінальному провадженні, це призводить до невизнання судом результатів НСРД допустимими доказами. У судовій справі за обвинуваченням ОСОБИ 1 за ч.2 ст. 187 КК України, було проведено перелік негласних слідчих (розшукових) дій. Так як сторона обвинувачення не надавала суду відповідну ухвалу слідчого судді про надання дозволу на проведення НСРД, то суд не мав можливості перевірити законності проведення таких слідчих дій і суд не взяв до уваги докази, які були отримані внаслідок проведення негласних слідчих (розшукових) дій. Також слід зазначити про інші повноваження слідчого судді- надання дозволу на проведення чи відмови у наданні дозволу на проведення негласних слідчих (розшукових) дій, які були розпочаті до винесення такої ухвали слідчого судді. У випадку прийняття ухвали про відмову у наданні дозволу на проведення означає потребу негайного припинення слідчих заходів і знищення будь-якої інформації, що вже було отримана внаслідок проведення НСРД.

Отже, підсумовуючи результати, слід заявити, що судовий контроль за дотримання законності під час проведення негласних слідчих (розшукових) дій- це важлива складова кримінального провадження у сфері недопущення порушення конституційних прав та свобод людини. Судовий контроль це процес, який повністю залежить від слідчого судді. Аналіз норм чинного законодавства у темі судового контролю під час проведення негласних слідчих (розшукових) дій дає підстави зазначити, що таке питання дійшло рівня міжнародних стандартів. Також судовий контроль під час проведення слідчих дій в системі юридичних гарантій захисту прав та свобод людини і громадянина набув особливого значення для забезпечення дотримання прав учасників кримінального процесу під час розслідування злочинів. Саме завдяки запровадженню в Кримінальний процесуальний кодекс України

інституту слідчого судді, захист основоположних прав та свобод людини на етапі досудового розслідування вийшов на новий рівень і довело в цілому кримінальне провадження до міжнародного рівня.

3.2 Процесуальне керівництво у процесі проведення негласних слідчих (розшукових) дій

Здійснення прокурором контролю за дотриманням забезпечення конституційних прав особи та громадянина від давніх часів до сьогодні залишається один із важливих напрямів проведення діяльності органів прокуратури. Органи прокуратури відіграють дуже велику роль у дотриманні законності проведенні оперативно-розшукових заходів, зокрема негласних слідчих (розшукових) дій. Закон України «Про прокуратуру» виділяє напрями діяльності прокуратури- захист прав та інтересів людини, суспільства, держави. Пріоритетним із напрямів діяльності можна визначити як нагляд за додержанням законів органами досудового розслідування [52, 66]. Досліджуючи міжнародну доктрину, слід визначити основні функції органів прокуратури:

- поважати та захищати права людини
- справедливо здійснювати свої функції
- гарантувати максимально дієву систему кримінального судочинства.

Науковці виділяють основну мету прокурорського нагляду- забезпечення дієвого провадження розслідування, так як це гарантує законодавство.

Другого червня 2016 року Верховна Рада прийняла Закон «Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя)» No 1401-VIII, відповідно до якого розділ VIII «Правосуддя» Конституції України доповнено статтею 131-1, що визначає функції прокуратури, та одночасно виключено розділ VII «Прокуратура» [53]. Ця норма набрала чинності 30 вересня 2016 року. Конституція, а саме ст. 131-1 зазначає, що (в Україні діє прокуратура, яка здійснює:

- підтримання публічного обвинувачення в суді;

- організацію і процесуальне керівництво досудовим розслідуванням, вирішення відповідно до закону інших питань під час кримінального провадження, нагляд за негласними та іншими слідчими і розшуковими діями органів правопорядку;
- представництво інтересів держави в суді у виключних випадках і в порядку, що визначені законом.) [54]

Тобто, слід визначити конституційні напрямки здійснення діяльності прокуратури:

- організація досудового розслідування
- процесуальне керівництво досудовим розслідуванням
- нагляд за слідчими розшуковими діями, в тому числі і негласними

Здійснюючи нагляд у формі процесуального керівництва за розслідуванням кримінального правопорушення, прокурор повинен виконувати завдання кримінального провадження, у тому числі охорона прав і свобод і законних інтересів, забезпечення швидкого, повного та неупередженого розслідування [55]. Виконання прокурором завдання в кримінальному провадженні, передбаченого ст. 2 КПК України, має сприяти здійсненню ним наданих процесуальних повноважень [1]. Тому прокурор повинен організувати нагляд за додержанням законів під час проведення досудового розслідування кримінального правопорушення у формі процесуального керівництва. Після виконання поданого завдання, документи про таке виконання (протоколи та додатки) надсилаються прокурору. На основі поданих документів прокурором робиться висновок про те чи проводились слідчі дії у відповідності до законодавства, на законних підставах, до тих осіб, які зазначені у клопотанні тощо. Процесуальне керівництво є дієвим способом забезпечення законності дій та рішень органів досудового розслідування [56, с.160-168]. Тобто, процесуальне керівництво досудовим

розслідування дає прокурору певні права та обов'язки щодо перевірки дотримання законності у рішеннях та діях зі сторони інших органів, які мають відношення до досудового розслідування.

Основне завдання прокурорського нагляду за дотриманням законності на етапі досудового розслідування проводиться у більшості випадків прокурором вищого рівня, а саме функція процесуального керівництва здебільшого прокурором, який виконує повноваження прокурора у конкретному кримінальному провадженні. КПК України покладає на органи прокуратури певні зобов'язання щодо здійснення нагляду за проведенням негласних слідчих (розшукових) дій [57]. При підготовці слідчий повинен повідомити прокурора про початок проведення таких дій та про отримані результати внаслідок проведення. Прокурор може заборонити проведення чи припинити вже початі слідчі дії та тільки прокурор може приймати рішення про початок негласної слідчої (розшукової) дії як контроль за вчиненням злочину. Тобто, при здійсненні нагляду за дотриманням законності при проведенні негласних слідчих (розшукових) дій має певні повноваження [58, с.310]. Він може мати доступ до документів чи іншої інформації досудового розслідування, доручати слідчому провести слідчі дії у конкретно встановлений термін, брати участь у певних процесуальних діях, а також особисто проводити негласні слідчі дії у відповідності до КПК, надати повноваження про проведення НСРД оперативним підрозділам. Клопотання про початок проведення слідчих дій направляють слідчому судді, але перед цим таке клопотання потрібно погодити з прокурором, який є процесуальним керівником. Прокурор повинен розглянути подане клопотання одразу з моменту його надходження [59]. Предметом контролю зі сторони прокурора є перевірка дотримання законних підстав на проведення, а також відповідних обґрунтованих підстав. Якщо прокурор надав відмову на таке клопотання, складається відповідна постанова. Слід зазначити, що під час проведення негласних слідчих (розшукових) дій, відповідними органами може бути отримана інформація про злочин, яка не

відноситься до їхніх повноважень і саме за для забезпечення реалізації функцій кримінального судочинства дана інформація повинна буде передана відповідним органам, а ст. 257 КПК передбачає, що передавання інформації, одержаної внаслідок проведення негласних слідчих (розшукових) дій, здійснюється тільки через прокурора. Тобто можна ще раз виділити високий статус прокурора під час проведення НСРД.

Отже, підсумувавши, слід зазначити, що прокурорський нагляд за дотримання законності під час проведення негласних слідчих (розшукових) дій є важливою складовою кримінального провадження. Завдання прокурорського нагляду полягає у здійсненні конкретної наглядової функції за недопущенням обмеження конституційних прав та свобод людини. Прокурор повинен погоджувати або забороняти проведення слідчих дій, перевіряти законності проведення і правильне використання результатів отриманих внаслідок проведення [60]. Тобто, відповідне правильне здійснення прокурорського нагляду у кримінальному провадженні є важливою гарантією дотримання законності та забезпечення прав та свобод людини.

3.3 Типові помилки під час проведення негласних слідчих (розшукових) дій

Інститут негласних слідчих (розшукових) дій був створений для того, щоб швидко та якісно збирати інформацію, яка потрібна для розкриття злочину. За останні роки доволі ефективно почали розвивати різні способи боротьби зі злочинністю. Все ж таки, на практиці, одним із найефективніших є негласні слідчі (розшукові) дії. Так як такі слідчі дії потребують ефективного та швидкого виконання, дуже часто допускаються помилки, які можуть спричинити невдале проведення негласних слідчих (розшукових) дій.

Доволі поширена помилка це неправильне оформлення протоколів. Судді особливу увагу надають саме оформленню протоколу, чи правильно сформовані результати та хід негласних слідчих (розшукових) дій. Всі такі дані повинні відповідати правилам фіксації кримінального провадження. Часто у протоколі не зазначається про важливі дані кримінального провадження, які у відповідності до законодавства, повинні бути зазначені. Працівники не відзначають у документах дату та час коли особу залучають до спеціальної слідчої дії, не зазначають хто саме проводив дії з встановлення на особу спеціального аудіо чи відео пристрою, не зазначають про обладнання, яке використовувалось під час проведення слідчих дій [61, с.261].

Також поширеною проблемною на практиці є відсутність надання дозволу слідчим суддею на проведення негласних слідчих (розшукових) дій. Надання відповідного дозволу є головною підставою для проведення слідчих дій на законних підставах [62]. Так у справі № 456/1529/15-к до Верховного Суду з касаційною скаргою звернувся захисник обвинуваченого з заявою про те, що у рішенні суду першої інстанції та в ухвалі Апеляційного суду є суттєві помилки, а саме у матеріалах справи відсутня ухвала слідчого судді про надання дозволу на проведення негласних слідчих (розшукових) дій, немає належних підстав на проведення, протокол складався з порушенням норм

чинного законодавства, винесення прокурором постанови від 17 березня 2015 року у цьому провадженні про проведення контролю за вчиненням злочину як неуповноваженою особою, оскільки станом на 17 березня 2015 року процесуальний керівник у цьому провадженні не був призначений. Верховний Суд касаційну скаргу задовольнив частково та призначив новий перегляд справи у суді першої інстанції. Схожа помилка була також у справі №125/2485/15-к де захисник звернувся з касаційною скаргою до Верховного Суду у якій зазначив про порушення норм законодавства, а саме негласна слідча дія аудіо-відеоконтроль місця утримання засудженого розпочалась до ухвали слідчого судді [63].

Слід також зазначити про таку помилку як пропущення строку про передання протоколу проведення негласних слідчих (розшукових) дій прокурору. Ч. 3 ст. 252 КПК України передбачає, що протоколи про проведення негласних слідчих (розшукових) дій з додатками не пізніше ніж через двадцять чотири години з моменту припинення зазначених негласних слідчих (розшукових) дій передаються прокурору. На практиці не всі дотримуються даної норми законодавства. Слідчі та оперативники дуже часто притримують такий термін та передають протокол прокурору значно пізніше вказаного строку.

Висновки до розділу 3

Отже, було з'ясовано, що законодавство визначає начебто доволі якісну регламентацію процедури початку, проведення та завершення негласних слідчих (розшукових) дій, на практиці досить таки часто виникають помилки, які можуть створити великі проблеми. Тобто проаналізувавши практику суду в даному питанні, помилки, які роблять слідчі чи прокурори здебільшого проявляються у оформленні відповідних документів про початок або закінчення негласних слідчих (розшукових) дій. Основні помилки це невірна інформація зазначена у протоколах, оформлення протоколів особами, які не мають права на таке оформлення, пропущення термінів подачі відповідних документів тощо. Досить часто не вдається відповідним органам використати результати, які були отримані внаслідок проведення НСРД у зв'язку з не правильним проведення таких слідчих дій. Судова практика та практика ЄСПЛ говорить про те, що уповноважені на таке суб'єкти часто починають негласні слідчі дії без відповідного дозволу від слідчого судді на початок проведення, порушення форми складання протоколу та інше. Щоб зменшити таку кількість помилок на практиці, потрібно ще краще врегулювати законодавства у даному питанні та чітко регламентувати повноваження та завдання кожного окремого підрозділу.

Доведено, що судовий контроль у процесі проведення НСРД посідає важливе місце. Проаналізувавши законодавство та міжнародний досвід, варто зазначити, що контроль за дотриманням прав та свобод людини зі сторони суду набуває дуже важливого значення. Завдання прокурора як процесуального керівника є саме виявлення та знайдення будь яких відомостей про порушення прав людини і відповідного прийняття рішення щодо відновлення порушених прав. Також прокурор повинен повідомляти тих осіб, стосовно яких буде відбуватись проведення слідчих дій, які можуть порушити чи обмежити права та інтереси осіб.

ВИСНОВКИ

Слід зазначити, що після детального аналізу законодавства, в частині регулювання негласних слідчих (розшукових) дій, було доведено, що НСРД є одним із важливіших інститутів кримінального процесуального права, тому що завдяки саме такому інституту, розслідується дуже багато важливих та важких злочинів. Проведення негласних слідчих (розшукових) дій належним чином, дотримання норм кримінального процесуального законодавства, надають слідчому, прокурору можливість ефективно сприяти розкриттю злочину, та використовувати матеріали, отримані внаслідок проведення НСРД. Негласні слідчі (розшукові) дії- це різновид слідчих дій і є дієвим інструментом розкриття злочинів внаслідок отримання важливих для справи доказів та їхнє подальше використання. Так як заходи оперативно-розшукової діяльності та негласні слідчі (розшукові) дії у певних розуміннях схожі, між ними все ж існують певні відмінності. Порядок проведення негласних слідчих (розшукових) дій регламентується КПК України, ЗУ «Про оперативно-розшукову діяльність», Наказ «Про затвердження Інструкції про організацію проведення НСРД та їх використання у кримінальному провадженні» та іншими, а також слід відмінити дуже велику міжнародну практику. Доволі часто, саме негласні слідчі (розшукові) дії є причиною порушення прав та свобод громадян. При проведенні, уповноважені суб'єкти відходять від конституційних положень, та прямо порушують права людей. Особливо при розслідуванні тяжких злочинів, таке порушення може проявлятися у більшості проваджень. Тобто, при проведенні НСРД, доволі часто такі діяння пов'язані з втручанням в особисте життя особи. Саме тому, судова гілка влада, повинна доволі чітко та якісно тримати контроль над цим питанням. Суб'єкти, які проводять негласні слідчі (розшукові) дії, повинні виконувати свої повноваження виключно в межах законодавства або встановлених

нормативно-правових актів, які обумовлюють діяльність саме цих суб'єктів. Такі слідчі дії є дієвим способом отримання інформації про злочин або готування до злочину, але під час проведення потрібно дотримуватись чіткого встановленого законодавством порядку. Слід зазначити про достатньо чітку регламентацію процедури проведення слідчих дій, але на практиці у судів доволі частко виникають проблеми щодо використання результатів отриманих внаслідок проведення слідчих дій. У більшості випадків це пов'язане з порушенням норм процесуального законодавства в розділі складення клопотання чи протоколу про хід та отримання результатів, ненадання слідчим суддею дозволу на проведення та інше. Було доведено, що при проведенні негласних слідчих (розшукових) дій суб'єкти, які проводять такі дії часто порушують права особи та допускають помилок, які позначаються на кримінальному провадженні. На прикладі судової практики, було виявлено, що суди беруть до уваги відповідні пояснення особи щодо допущення помилки у справі та скасовують відповідне рішення.

Отже, варто зазначити, що зміни до КПК України у 2012 році у розділі негласних слідчих (розшукових) дій розширив засоби отримання інформації та формування доказів у кримінальному провадженні і відповідно такі зміни посприяли підвищенню розкриття злочинів та отримання інформації про злочини, які готувались.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Кримінальний Процесуальний кодекс України Документ 4651-VI, чинний, поточна редакція — Редакція від 20.05.2022, підстава - 2236-IX URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>
2. Закон України «Про оперативно-розшукову діяльність» Документ 2135-XII, чинний, поточна редакція — Редакція від 01.01.2022, підстава - 1089-IX URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2135-12#Text>
3. Кримінальний процес підручник Л. М. Лобойко. – К. : Істина, 2014. – 432с.
4. Богунов В. По секрету всьому світу // *Закон і Бізнес* - №10 (1049) 2012. – С. 10. URL: <https://zib.com.ua/ua/print/8342.html>
5. Негласні слідчі (розшукові) дії та використання результатів оперативно-розшукової діяльності у кримінальному провадженні: навчально-практичний посібник / Кудінов С.С., Шеховцев Р.М., Дроздов О.М., Гриненко С.О. – Х.: «Оберіг»,
6. Цирилюк І.І., Негласні слідчі розшукові дії в кримінальному провадженні/ *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. 2014р. URL: <http://www.vestnik-pravo.mgu.od.ua/archive/juspradenc8/74.pdf>
7. Лук'янчиков Є.Д. Негласні слідчі (розшукові) дії та їх класифікація. URL: https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/16967/1/25_Lukianchikov.pdf
8. Недобор І. Використання оперативно-розшукової інформації в процесі доказування за новим КПК.
9. Погорецький М. А. Негласні слідчі (розшукові) дії: проблеми провадження та використання результатів у доказуванні / М. А. Погорецький // *Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ*. – 2013. – No 1(5). – С. 270–276. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/aymvs_2013_1_48

10. Наказ «Про затвердження інструкції про організацію проведення НСРД та їх використання у кримінальному провадженні», затверджений спільним наказом Генерального прокурора України, міністра Внутрішніх справ України, головою Служби безпеки України, головою Адміністрації державної прикордонної служби України, міністром Фінансів України, міністром юстиції України Документ v0114900-12, поточна чинна редакція. Прийняття від 16.11.2012 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0114900-12#Text>
11. Кримінальний процесуальний кодекс України. *Науково-практичний коментар*; за аг. ред. проф. В. Г. Гончаренка, В.Т. Нора, М. Є. Шумила. – К. : Юстініан, 2012 URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe
12. Сердюк А. В. Процесуальні аспекти проведення аудіо-, відеоконтролю особи як різновиду негласних слідчих (розшукових) дій. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. No 3. 2016. С. 125– 128. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvkhdu_jur_2016_3%282%29_32
13. Удалова Л. Д., Обстеження публічно недоступних місць, житла чи іншого володіння особи. *Актуальні проблеми удосконалення кримінального процесуального законодавства*. Одеса, 2017 р.
14. Богатирьова О. Особливості провадження окремих негласних слідчих (розшукових) дій / О. Богатирьова, С. Тагієв // *Науковий часопис Національної академії прокуратури України*. – 2015. – No 1. – С. 17–24 URL: <http://www.chasopysnapu.gp.gov.ua/ua/pdf/5-2015/bogatyrova.pdf>
15. Негласні слідчі (розшукові) дії та використання результатів оперативно- розшукової діяльності у кримінальному провадженні: навчально- практичний посібник / Кудінов С.С., Шеховцев Р.М., Дроздов О.М., Гриненко С.О. – Х.: «Оберіг», 2013. – 344 с.)
16. Лук'янчиков Є. Д., Лук'янчиков Б. Є. Визначення та система негласних слідчих (розшукових) дій. *Часопис Національного університету*

- «Острозька академія». 2014. URL: <https://lj.oa.edu.ua/articles/2014/n1/14lydsrd.pdf>
17. Кислий А. М., Денисенко М. М. Зарубіжний досвід нормативного регулювання негласних слідчих (розшукових) дій. *Науковий праці МАУП*. 2016. No 49(2). С.65–73. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npmaup_2016_49_11
18. Про законне перехоплення телекомунікацій: Резолюція Ради Європи від 17 січня 1995 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_235#Text
19. Коваль А. А. Забезпечення прав людини при провадженні негласних слідчих (розшукових) дій: монографія. Миколаїв. 2019. 264 с. URL: <https://dspace.chmnu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/311/1>
20. А. М. Кислий, Р. А. Чайка Зарубіжний досвід нормативного регулювання негласних слідчих (розшукових) дій.
21. Тагієв С. Р. Зарубіжний досвід проведення негласних слідчих (розшукових) дій. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Юриспруденція*. 2015. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmgu_jur_2015_13%282%29_29
22. Савченко А. В. Міжнародний досвід використання агенції правоохоронними органами держав Європи та США: навчальний посібник/ 2005- 88с. URL: <http://nm2.univd.edu.ua>
23. Коваль А. Міжнародний досвід проведення негласних слідчих (розшукових) дій. *Visegrad Journal on Human Rights*. 2018. No 6. С. 92 – 98.
24. Закон України «Про державну таємницю» Документ 3855-XII, чинний, поточна редакція — Редакція від 15.03.2022, підстава - 2107-IX URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3855-12#Text>
25. Скулиш Є. Негласні слідчі (розшукові) дії за кримінально-процесуальним законодавством України / *Вісник Національної академії*

- прокуратури України.–2012. URL:
http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnapu_2012_2_5
- 26.Кримінальний процес: підручник / за заг. ред. В.В.Коваленка, Л. Д. Удалової, Д. П. Письменного та ін. Київ: Центр учбової літератури, 2013. 544 с. URL: <http://kizman-tehn.com.ua/wp-content/uploads/2017/09/krim-protses-Kovalenko.pdf>
- 27.Форостяний А. В. Надання слідчим суддею дозволу на проведення негласних слідчих (розшукових) дій. *Право і суспільство*. 2014. No 5-2. С. 361 – 365.
- 28.Ю. М. Мирошніченко, кандидат юридичних наук. Негласні слідчі розшукові дії: підстави проведення. / *Проблеми правоохоронної діяльності*/2019р. URL:
<http://www.legalposition.umsf.in.ua/archive/2019/2/16.pdf>
- 29.Спільник С. І., Комарницька О. Б. Слідчий як суб'єкт проведення негласних слідчих (розшукових) дій: за і проти. *Судова апеляція*. 2015. No 1. С. 15–25. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Suap_2015_1_4
- 30.Колесник В.А. Проблемні питання проведення негласних слідчих (розшукових) дій та їх учасників. *Кримінальне провадження: новації процесуальної теорії та криміналістичної практики* 2013. С. 80-82.
- 31.Багрій М.В. Взаємодія слідчого з працівниками підрозділів, які здійснюють оперативно-розшукову діяльність. // *Науковий фаховий журнал «Вісник Львівського університету. Серія юридична»*. – 2013. – No 57. – С. 315 – 321. URL:
http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vlnu_yu_2013_57_41
- 32.Сергєєва Д. Б. Правові та фактичні підстави проведення негласних слідчих (розшукових) дій. *Вісник кримінального судочинства*. 2017 р. URL: https://vkslaw.knu.ua/images/verstka/4_2017_Sergeeva.pdf

- 33.Негласні слідчі (розшукові) дії. Структурно-логічні схеми: навч. посіб. / Никифорчук Д. І., Тарасенко О. С., Василичук В. І. та ін.; за заг. ред. Д. І. Никифорчук та ін. Київ:, 2015. 235 с.
- 34.Шерудило В. О. Правові підстави здійснення негласних слідчих (розшукових) дій оперативними підрозділами ОВС України. Київ: 2015. С. 179–180.
- 35.Шерудило В. О. Правові підстави негласних слідчих (розшукових) дій та гарантії забезпечення прав людини на приватне спілкування при їх проведенні. Київ:2017. С. 172–175. URL: <http://elar.naiau.kiev.ua/bitstream/123456789/3311/1/Шерудило%20В.О..pdf>
- 36.Негласні слідчі (розшукові) дії. Структурно-логічні схеми: навч. посіб. / Никифорчук Д. І., Тарасенко О. С., Василичук В. І. та ін.; за заг. ред. Д. І. Никифорчук та ін. Київ: НАВС, 2015. 235 с.
- 37.Чернега І. Л. Недоліки правового регулювання та допустимість доказів, отриманих у результаті проведення негласних слідчих (розшукових) дій. *Актуальні проблеми доказування у кримінальному провадженні* Одеса : Юридична література, 2013. С. 70–137. URL: <http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/4522/Chernega%20Nedoliki%20pravovogo%20reguljuvannja%20ta%20dopustimosti%20dokaziv.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- 38.Терещук С.С. Система негласних слідчих (розшукових) дій та процесуальні підстави їх проведення. *Право і безпека*. 2017.
- 39.Надання слідчим суддею дозволу на проведення негласних слідчих (розшукових) дій. Форостяний А.В. викладач кафедри кримінального процесу НАВС, кандидат юридичних наук.
- 40.Чорнобук В.І. законність та обґрунтованість процесуальних рішень судді в порядку судового контролю у досудових стадіях кримінального процесу: одеса, 2007. –URL:

<http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/880/aref.rtf%20.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

- 41.Кримінальний процес України: Навч. Посіб. / А.В. Молдован, С.М. Мельник – К.: Центр учбової літ-ри, 2013. -368с.
- 42.Які докази свідчать про необхідність застосування запобіжного заходу.
URL: <https://sud.ua/ru/news/blog/95104-dokazi-v-krimnalnomy-protse>
- 43.Сергєєва Д. Б. Напрями використання результатів негласних слідчих (розшукових) дій у кримінальному процесуальному доказуванні. Вісник кримінального судочинства. 2018 р. URL: https://vkslaw.knu.ua/images/verstka/2_2018_Serhieva.pdf
- 44.Негласні слідчі (розшукові) дії та використання результатів оперативно-розшукової діяльності у кримінальному провадженні: навчально-практичний посібник / Кудінов С.С., Шеховцев Р.М., Дроздов О.М., Гриненко С.О. – Х.: «Оберіг», 2013. – 344 с.
- 45.Вінцук В. В.: Проблеми використання результатів негласних слідчих (розшукових) дій та матеріалів оперативно-розшукових заходів. URL: https://dspace.univd.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/14808/Suchasni%20tendentsii%20rozvytku_KhNUVS_2022.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- 46.Бузлома Р. Р.: Судовий контроль під час проведення негласних слідчих (розшукових) дій.
- 47.Судовий контроль під час досудового розслідування у кримінальному провадженні: навч. посіб. для підготовки до заліку / О. В. Капліна, М. О. Карпенко, В. І. Маринів та ін. Харків: Право, 2016. 96 с. URL: <https://pravo-izdat.com.ua/image/data/Files/156/1-12.pdf>
- 48.Антонюк А.Б. Особливості призначення судової експертизи на стадіях досудового розслідування та судового розгляду. *Міжнародний юридичний вісник: актуальні проблеми сучасності* Випуск No 2-3 (6-7). 2017. С. 217-222. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/muvnudp_2017_2-3_44

49. Тагієв С.Р. Негласні слідчі (розшукові) дії у кримінальному судочинстві України: монографія. Київ 2015. 440 с.
50. Колесник В.А. Суб'єкти здійснення та класифікація негласних слідчих (розшукових) дій. Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ. 2013. URL http://nbuv.gov.ua/UJRN/aymvs_2013_1_24
51. Гуменюк А. С.: Судовий контроль як інструмент забезпечення законності проведення негласних слідчих (розшукових) дій. URL: <http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/15483/Гуменюк%20А.С..pdf?sequence=1&isAllowed=y>
52. Про прокуратуру: Закон України Документ 1697-VII, чинний, поточна редакція від 31.03.2023, підстава- 2849-IX URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1697-18#Text>
53. Закон України «Про внесення змін до Конституції» України 2 червня 2016 року, підписаний Президентом України Петром Порошенком. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1401-19>
54. Конституція України Документ 254к/96-ВР, чинний, поточна редакція від 01.01.2020, підстава- 27-IX URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text>
55. Бесчастний В. М., Мичко М. І., Філонов О. В. Прокуратура України: навч. посіб.; за ред. В. М. Бесчастного. Київ: Знання, 2011. 446 с.
56. Руденко М. Процесуальне керівництво досудовим розслідуванням як нова функція прокуратури України: поняття, зміст і структура. *Науковий часопис Національної академії прокуратури України*. 2014. No 1. С. 160-168. URL: <http://www.chasopysnapu.gp.gov.ua/ua/pdf/1-2014/160-rudenko.pdf>
57. Руденко М. В., Півненко В. П. Про сутність прокурорського процесуального керівництва досудовим розслідуванням. *Юридичний часопис Нац. акад. внут. справ*. 2013. No 1(5). С. 277–283. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/aymvs_2013_1_49

58. Канфуї І.В. Правовідносини слідчого, прокурора та слідчого судді у досудовому кримінальному провадженні: дис. ... канд. юрид. наук, 2017. 310 с. URL: http://www.vestnik-pravo.mgu.od.ua/archive/juspradenc9-2/part_2/33.pdf
59. Руденко М. Процесуальне керівництво досудовим розслідуванням як нова функція прокуратури України: поняття, зміст і структура. Вісник Національної академії прокуратури України. 2014. No 1. С. 160–168.
60. Юнін О.С. Щодо реалізації прокурорського нагляду при застосуванні заходів забезпечення кримінального провадження.
61. Лазаренко Є., Помаз Я. Деякі проблеми використання протоколів проведення негласних слідчих (розшукових) дій та додатків до них. *Підприємництво, господарство і право*. 2019. No 4. С. 261–264. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2019/4/50.pdf>
62. Ланцедова Ю., Колісніченко І.: Типові помилки слідчих, прокурорів та оперативних працівників під час проведення негласних слідчих (розшукових) дій.
63. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/>.
64. Яковенко М. О. Актуальні питання організації проведення негласних слідчих (розшукових) дій. URL: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/cgiiirbis_64
65. Назаров В. В., Тракало Р. І. Судовий контроль у кримінальному провадженні: теоретичні та практичні аспекти. 2014. No 10. С. 89–95. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/evpe_2014_10_17
66. Кравченко О. Є. Прокурорський нагляд за проведенням негласних слідчих (розшукових) дій у кримінальному провадженні. 2014. No 10. С. 129–134. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/evpe_2014_10_24

